

The Project Gutenberg eBook of Kuningas Henrik Kuudes II, by William Shakespeare

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Kuningas Henrik Kuudes II

Author: William Shakespeare

Translator: Paavo Emil Cajander

Release date: July 1, 2012 [EBook #40115]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KUNINGAS HENRIK KUUDES II ***

Produced by Tapio Riikonen

HENRIK KUUDES II

Kirj.

William Shakespeare

Paavo Cajanderin suomennos ilmestyi v. 1907.

Näytelmän henkilöt:

Kuningas HENRIK KUUDES.
HUMPHREY, GLOSTERin herttua, hänen setänsä.
Kardinaali BEAUFORT, Winchesterin piispa.
RICHARD PLANTAGENET, Yorkin herttua.
EDWARD, | hänen poikansa.
RICHARD, |
SOMERSETin herttua, |
SUFFOLKIn herttua, | kuninkaan puoluetta.
BUCKINGHAMin herttua, |
Lord CLIFFORD ja hänen poikansa, |
SALISBURYn kreivi, | Yorkin puoluetta.
WARWICKin kreivi, |
Lord SCALES, Towerin päällikkö.
Lord SAY.

Sir HUMPHREY STAFFORD ja hänen veljensä.
Sir JOHN STANLEY.
Laivankapteeni, perämies, alaperämies ja VALTER MEREINEN.
Kaksi ylimystä, Suffolkin vankeuskumppaneita.
VAUX.
HUME ja SOUTHWELL, kaksi pappia.
BOLINGBROKE, loitsija. Hänen kutsumansa henki.
THOMAS HORNER, aseseppä.
PIETARI, hänen oppipoikansa.
Chattamin kirjuri.
Sanct Albansin majori.
SIMPCOX, petturi.
Kaksi murhaajaa.
JAC CADE, kapinoitsija.
YRJÖ BEVIS, JUHO HOLLAND, DICK, teurastaja, SMITH,
verkakankuri, MIKKO, y.m. Caden liittolaisia.
ALEKSANDER IDEN, kentiläinen ylimys.
MARGAREETA, kuningas Henrikin puoliso.
LEONOORA, Glosterin herttuatar.
KREETA JOURDAIN, noita.
Simpcoxin vaimo.
Loordeja, ladyjä ja seuralaisia; airut; anojia, ammatinvanhimpia,
pyöveli, sheriffi ja palvelijoita; porvareita, oppipoikia,
haukkamiehiä, vartijoita, sotureita, sanansaattajia y.m

Tapaus Englannissa.

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohta.

Lontoo. Loistohuone kuninkaanlinnassa.

(Torventoitauksia; sitten hoboijan soittoa. Toiselta sivulta tulevat kuningas Henrik, Glosterin herttua, Salisbury, Warwick ja kardinaali Beaufort; toiselta kuningatar Margareeta, Suffolkin taluttamana, York, Somerset, Buckingham y.m.)

SUFFOLK.

Niinkuin ma teidän majesteetiltanne
Sain Ranskaan lähteissäni toimeksi
Kuninkaan sijassa ja puolest' ottaa
Avioksenne kauniin Margareetan;
Niin kuuluisassa Toursin kaupungissa,
Sisilian ja Ranskan kuninkaan,
Orleansin, Calabrian, Bretagnen
Ja Alenconin herttuan, kuuden kreivin,
Kahdentoista paroonin ja kahdenkymmenen
Arvoisan piispan läsnäollessa,
Ma täytin työn ja vihille vein hänet,
Nyt nöyrästi ja notkistetuin polvin,
Englannin ja sen suurten loordein nähden,
Täss' oikeuteni häneen luovutan
Ma kuninkaalle, joka olemus on
Sen suuren varjon, jota edustin.
Parahin lahja, minkä antanut
On mikään kreivi: kaunein kuningatar,
Mi millekään on kuninkaalle tuotu.

KUNINGAS HENRIK.

Sa nouse! — Tervetullut, kuningatar!
En hellempää voi lemmen näytett' antaa

Kuin tämän hellän muiskun. — Elon herra,
Suo mulle hurskas, kiitollinen sydän!
Näiss' ihanissa kasvoiss' annoit mulle
Maailman täyden maallist' onnea,
Jos lemmen sopu yhteen liittää mielet.

KUNINGATAR MARGAREETA.

Englannin valtiass, armas puolisoni,
Mun aatosteni harras seurustelu —
Öin, päivin, maatessa ja valvoessa,
Hoviseuroissa ja rukousnauhan luona —
Kanssanne, kaikkein rakkain majesteetti,
Mua rohkaisuttaa tervehtimään teitä
Näin suurin sanoin, niinkuin äly neuvoo
Ja ylenriemullinen sydän kääkee.

KUNINGAS HENRIK.

Jo näkö hurmas mun, mut sanain somuus
Ja puheen viisas majesteettisuus
Nyt ihmettelyn ilon itkuks muuttaa;
Niin riemua on sydän täynnä. — Loordit,
Illoinen tervehdys nyt armaalleni!

KAIKKI.

Eläköön kuningatar Margareeta,
Englannin onni!

(Torventoitus.)

KUNINGATAR MARGAREETA.

Kiitos teille kaikin!

SUFFOLK.

Mylord protektori, jos suvaitsette,
Niin tässä ois se rauhansopimus,
Mik' Englannin ja Ranskan välillä
Puoleksitoista vuodeksi on tehty.

GLOSTER (lukee). "*Imprimis*, ovat Ranskan kuningas Kaarle ja William de la Poole, Suffolkin markkreivi, Englannin kuninkaan Henrikin lähettiläs, sopineet, että mainittu Henrik ottaa aviokseen neiti Margareetan, Napolin, Sisilian Ja Jerusalemin kuninkaan Reignier'n tyttären, ja kruunaa hänet Englannin kuningattareksi ennen ensintulevan toukokuun kolmattakymmenettä päivää. — *Item*, että Anjoun herttuakunta ja Mainen kreivikunta ovat luovutettavat ja jätettävät kuninkaalle, hänen isälleen"

—

KUNINGAS HENRIK.

No, mik' on, setä?

GLOSTER.

Anteeks, majesteetti!

Vain äkkikohtaus joka mieltä kääntää
Ja silmää hämärtää, ett'en voi jatkaa.

KUNINGAS HENRIK.

Winchester setä, pyydän, jatkakaa.

WINCHESTER. "*Item*, on lisäksi sovittu, että Anjoun ja Mainen herttuakunnat ovat luovutettavat ja jätettävät kuninkaalle, hänen isälleen, ja että hän on lähetettävä perille Englannin kuninkaan omalla kustannuksella, ilman mitään myötäjäisiä."

KUNINGAS HENRIK.

Hyv' on. — Markkreivi, polvistu: sun teemme
Suffolkin ensimmäiseksi herttuaksi
Ja miekan vyölles sidomme. — York lanko,
Me Ranskan hallinnosta vapautamme
Nyt teidät, kunnes puolitoista vuotta
On umpeen mennyt. — Kiitos, setä Winchester,
Gloster, York, Buckingham, Somerset,

Salisbury ja Warwick! Teitä kaikkia
Kiitämme tästä suosiosta, millä
Otitte vastaan kuningattaremme.
Pois tulkaa pitämään nyt tointa siitä,
Ett' aikaan saadaan joutuin kruunaus,

(Kuningas, kuningatar ja Suffolk menevät.)

GLOSTER.

Te uljaat päärit, maamme pylväät, teille
Nyt Humphrey'n täytyy purkaa tuskansa,
Ja teidän tuska, koko maamme tuska.
Mitä? Henrik-veljenikö sotiin uhras
Nuoruuttaan, voimaansa ja rahaa kanssa?
Niin usein lepäsikö taivasalla
Kesähelteessä ja talvipakkasessa
Perimysmaansa, Ranskan, voittaakseen?
Ja veljenikö Bedford vaivaa näki
Äyllä säilyttää min Henrik voitti?
York-urho, Salisbury, Somerset, Buckingham
Ja uljas Warwick, syvät naarmunneko
Te saitte Ranskassa ja Normandiassa?
Ja setä Beaufortko, ja minä itse,
Ja valtakunnan viisas neuvoskunta,
Näin kauan mietimme ja neuvospöydäss'
Yöt päivät sinne tänne tuumailimme,
Mitenkä pitää Ranska kurissa?
Ja kuningasko lasna Pariisissa
Kruunattiin vihollisen uhallakin?
Nää vaivat, tämä kunniako tyhjää?
Henrikin voitot, valppaus Bedfordin
Ja teidän työt ja meidän neuvot tyhjää?
Englannin päärit, häpeällinen
On rauha tää ja turmaks tämä liitto:
Nimenne aikakirjoista se pyyhkii,
Pois raapii kunnianne kirjoitukset,
Kukistaa Ranskan valloituksen muistot,
Hävittää kaikki olemattomiin.

KARDINAALI.

Mitä, lanko, tämä kiivas puhe tietää
Ja tämä laajan laaja todistelu?
Ranska on meidän ja se pidetään.

GLOSTER.

Niin kyllä, herttua, pidetään, jos voidaan;
Mut nyt se mahdotonta on. Tuo Suffolk,
Tuo vasta-tehty herttua, joll' on ohjat,
Anjou ja Mainen antaa pois Reignier'lle,
Räsykuninkaalle tuolle, jonka arvoon
Ei hyvin sovi hoikka kukkaronsa.

SALISBURY.

Niin, kautta Sen, jok' edestämme kuoli,
Ne oli Normandian avaimet! —
Mut Warwick, uljas poika, miksi itket?

WARWICK.

Surusta, ett' on ijäksi ne menneet;
Jos viel' ois toivoa, niin miekka verta
Nyt vuotais, eikä silmä kyyneleitä.
Anjou ja Maine! Ne itse valloitin,
Omalla tuolla kädellä ne otin
Ja kaupungitko, jotka voitoin haavoin,
Takaisin annetaan nyt rauhankaavoin?
Mort Dieu!

YORK.

Tuo Suffolk herttua läkään tukehtukoon,
Kun tämän sankar-saaren maineen raiskas!
Sydämmen multa Ranska raastaa saisi,
Ennenkuin moiseen liittoon suostuisin.
Englannin kuninkaat on, tietääkseni,
Vaimoillaan aina saaneet suuret perut,
Ja meidän Henrik omaans' antaa pois
Saadaksean vaimon, jok' on tyhjän tyhjä.

GLOSTER.

Somapa sutkaus, ennen kuulumaton,
Ett' oli koko viidestoista osan
Kuleuskuluiks Suffolk vaatinut!
Ois jäänyt Ranskaan, nälkään kuollut Ranskaan,
Ennenkuin —

KARDINAALI.

Lord Gloster, kiivastutte liiaksi;
Se oli majesteetin oma tahto.

GLOSTER.

Lord Winchester, ma hyvin teidät tunnen;
Puheeni se ei teitä harmita,
Vaan läsnä-oloni on haitaks teille.
Viha pyrkii maalle; kiukkus, pöyhkä pappi,
Se kuultaa kasvoistasi; jos jään tänne,
Niin alkaa jälleen vanha toramme. —
Hyvästi, loordit! Muistakaa mun sanoneeni,
Ett' ennen pitkää mennyttä on Ranska.

(Menee.)

KARDINAALI.

Noin protektori poistuu kiukuspäissään.
Hän vihamieheni on, tiedätte,
Niin, jopa teidän kaikkein vihamies,
Ja hyvä ei lie liioin kuninkaalle.
Aatelkaa, ett' on valtaverta hän
Ja kruunun otaksuttu perillinen;
Keisarikunnan vaikk' ois Henrik saanut
Ja kaikki lännen vallat naimisellaan,
Niin olis sittenkin hän tyytymätön.
Varokaa, loordit, ettei mairesanoin
Hän teitä hurmaa; viisaat olkaa, valppaat.
Jos kansa häntä suosiikin ja kutsuu
Nimellä "Humphrey, hyvä herttua Gloster"
Taputtain käsiään ja huutain ääneen:
"Jes siunatkoon sit' armollista herraa!
Jumala hyvää Humphreyt auttakoon!"
Niin tämän suosin uhallakin varon,
Ett' on hän holhoojana vaarallinen.

BUCKINGHAM.

Ja miksi kuningasta holhotaan,
Täysikäinen kun on hän hallitsemaan?
Somerset lanko, minuun yhtykää,
Ja Suffolk herttuaan kaikki yksin miehin,
Niin pian Humphrey sijaltaan on syösty.

KARDINAALI.

Tää asia ei siedä viivytystä;
Suffolkin herttuan luokse heti lähden.

(Menee.)

SOMERSET.

Buckingham lanko, vaikka Humphreyn korska
Ja ylhä asema on kiusaks meille,
Niin tuota pöyhkää piispaa varokaamme.
Sen julkeus on sietämättömämpi
Kuin kaikkein maamme prinssein; jos Gloster
Viralta pannaan, niin hän tulee sijaan.

BUCKINGHAM.

Tai sinä taikka minä tullaan sijaan,
Humphreyn ja kardinaalin kiusalla.

(Buckingham ja Somerset menevät.)

SALISBURY.

Kopeus käy vallanhimon edellä.
Kun noilla huolena on oma etu,
Maan paras meidän olkoon huolenamme.
Ain' olen nähnyt, että Humphrey-herttua
On käyttänyt kuin jalo ylimys;
Mut usein näin tuon pöyhkän kardinaalin —
Jok' enemmän on soturi kuin pappi,
Ja kopea kuin ois hän kaikkein herra —
Kiroovan, mässäävän ja elämöivän,
Niin kuin ei sovi esivallan miehen. —
Sa, Warwick poika, vanhuuteni lohtu,
Maineesi, suorutesi, tarkkuutesi
Suurimman kansansuosion sulle hankki,
Lähinnä hyvää Humphrey-herttuaa. —
Ja, veli York, sun tekos Irlannissa,
Kun siellä suistit kapinalliset,
Ja viime työsi Ranskan sydämessä,
Miss' olit kuninkaamme sijaisena,
Sun saattoi kansan suosioon ja arvoon. —
Me yhteishyvän puolest' yhtykäämme
Ja suistain ehkäiskäämme kaikin voimin
Niin Suffolkin kuin kardinaalin korskat,
Somersetin ja Buckinghamin pyyteet,
Ja Humphreyt' auttakaamme minkä voimme,
Niin kauan kuin maan hyväksi hän toimii.

WARWICK.

Niin totta kuin mua Jumal' auttakoon,
Niin kansani ja maani parast' etsin!

YORK (syrjään).

York samaa sanoo, syyllä suurimmalla.

SALISBURY.

Nyt joutua! On maine muuten mennyt.

WARWICK.

Maineko mennyt? Isä, Maine on mennyt,
Se Maine, jonk' omin mainein Warwick voitti
Ja puoltaa aikoi henkeen, kuolemaan.
Ei maine mennyt, isä; Maine se meni;
Mut taas sen voitaa, vaikka surmakseni.

(Warwick ja Salisbury menevät.)

YORK.

Anjou ja Maine on myöty Ranskalle;
Pariisi mennyt; koko Normandia
On turvatonna nyt, kun nuo on poissa.
Suffolk on tehnyt rauhanpykälät;
Ne päärit hyväksyi, ja hyvillään
On Henrik, kun sai kaksi herttuakuntaa
Pois vaihtaa yhteen herttuan herttatyttöön.

En heitä moiti; mitä heidän siihen?
Ei omaans' antaneet he, vaan sun omaas,
Halvasta saaliinsa voi rosvo myydä,
Portoille antaa, ystäviä ostaa
Ja herroiks elää, kunnes kaikki loppuu;
Mut' syytön omistaja syrjäss' itkee
Ja onnetonna vääntää käsiään
Ja päättään pudistaa ja värjöttelee,
Kun saalis jaetaan ja viedään pois;
Ei tohdi omaans' ottaa, vaikk' on nälkä.
Niin York'kin istuu, purren hammasta,
Kun hänen maitaan kaupitaan ja myydään.
Englanti, Ranska, Irlanti ne ovat
Lihaani, vereeni niin liittyneet
Kuin sydämmehen Calydonin prinssin[1]
Althaeen turmiokas kekäle.
Anjou ja Maine siis myyty Ranskalle!
Kirus! Ranskaa itselleni toivoin,
Samoin kuin vehmast' Englanninkin maata.
York vielä kerran vaatii omaansa,
Ja siksi pidän Nevillen puolta
Ja olen mielin kielin Humphrey'n kanssa,
Ja kun näen ajan tulleen, vaadin kruunun:
Se on se kultapilkka, johon tähtään.
Lancaster ei saa oikeuttani ryöstää,
Ei lapsenkäsin kantaa valtikkaa,
Ei pitää valtadiadeemaa päässään,
Min pappis-oikut eivät kruunuun sovi.
Siis, hiljaa, York, siks kunnes aika kypsyy;
Varuillas ole, valvo, muut kun nukkuu,
Ja valtakunnan salaisuudet urki,
Siks kunnes, lemmen iloon kylläyneenä,
Henrik on nuoren morsionsa kanssa,
Englannin kalliin kuningattaren,
Ja Humphrey päärein kanssa riitaan tullut;
Korkeelle silloin nostan valkoruusun,
Jonk' armas tuoksu täyttävä on ilman,
Ja, Yorkin sukukilpi lipussa,
Käyn painiin Lancasterin suvun kanssa:
Vien hältä kruunun, potkikoon min voi;
Englannin halventaa se kirjakoi.

(Menee.)

Toinen kohtaaus.

Sama paikka. Huone Glosterin herttuan asunnossa.

(Gloster ja herttuatar tulevat.)

HERTTUATAR.

Miks alas painuu puolisoni pää
Kuin tähkä Cereen raskaan painon alla?
Miks otsaans' suuri Humphrey rypistää,
Kuin valtain lemmit häntä vihoittaisi?
Miks katseesi sa mustaan maahan luot
Ja tuijotat, kuin huikeneisi silmäs?
Mitä sä näet? Kuninkaanko kruunun,
Jot' ympäröi mailman koko kiilto?
No, tuijota, ja kasvoillasi ryömi,
Siks kunnes päähäs saat sen kultarenkaan!
Ojenna kätes, tartu hohtokultaan!
Liianko lyhyt? Jatkoks ota minun.
Kun kahden olemme sen käsittäneet,
Niin kahden päämme pilviin nostamme,

Eik' enää silmämme niin alas painu,
Ett' edes vilkaisemme halpaan maahan.

GLOSTER.

Oi, rakas Noora, miestäsi jos lemmit,
Tuo vallanhimon syöpä karkoita!
Ja olkoon aatoskin, jos aattelen
Hurskaalle Henrik-kuninkaalle paha,
Mun viime huokaukseni päällä maan!
Mua viimeöinen julma uni painaa.

HERTTUATAR.

Mik' uni? Sano, niin ma palkinnoksi
Myös kerron kauniin aamu-uneni.

GLOSTER.

Tää virkamerkki kahdeks katkaistiin,
Tää sauvani; ken teki sen, en muista,
Mut, luulemma, se oli kardinaali,
Ja sauvan katkennaisiin nostettiin
Suffolkin herttuan, William de la Poolen,
Ja herttuan Edmund Somersetin päät.
Se uneni; ties Herra, mitä tietää!

HERTTUATAR.

Pah! Sitä vain se tietää, että se,
Ken Humphrey'n huvipuistost' oksan taittaa,
Saa päällään julkeutensa sovittaa.
Mun untani nyt kuule, rakas Humphrey:
Ma istuin majesteetin paikalla
Westminster-kirkoss' istuimella, missä
Kuningas kruunataan ja kuningatar;
Ja Henrik polvistui, ja Margareeta,
Ja kruunun panivat mun päähäni.

GLOSTER.

Leonoora, nyt mun nuhdella sua täytyy:
Kopea vaimo, paha Leonoora!
Olethan valtakunnan toinen rouva
Ja protektorin oma rakas vaimo;
Iloa maallist' enemmän on sulla,
Kuin mitä ajatukses aavistaa.
Yhäkö noita juoniasi haudot,
Syöstäkses miehesi ja itsesi
Häpeän lokaan arvon kukkuloilta?
Pois, pois! En sua enää tahdo kuulla.

HERTTUATAR.

Mitä, puolisoni! Noinko Leonooraan
Sa kiivastut, kun uniaan hän kertoo?
Vast' edes pidän salass' uneni,
Niin vältän nuhteet.

GLOSTER.

Oi, älä suutu, leppynyt jo olen.

(Sanansaattaja tulee.)

SANANSAATTAJA.

Lord protektori, kuninkaan on tahto,
Ett' oiti Sanct Albansiin hankkiutte
Kuninkaallisten kanssa haukanjahtiin.

GLOSTER.

Kyll', oiti. — Noora, haluatko mukaan?

HERTTUATAR.

Kyll', armas. — Kohta tulen jälestä.

(Gloster ja sanansaattaja menevät.)

Jälessä kuljen; eellä en voi käydä,
Kun Gloster on noin alhainen ja nöyrä.
Jos minä oisin mies ja herttua
Ja lähin kuninkaasta, niin nuo häijyt
Kompastuskivet raivaisin, ja tieni
Se päättömien niskain yli kulkis.
Mut vaimonakin tahdon näytellä
Osaani onnettaren näytelmässä. —
Sir John, miss' olet? Älä pelkää, mies:
Ei muita täällä, sinä vain ja minä.

(Hume tulee.)

HUME.

Kies'auksi teidän majesteetillenne!

HERTTUATAR.

Majesteetillenne? Olen armo vain.

HUME.

Mut taivaan armosta ja Humen neuvost'
On armon arvonimi suureneva.

HERTTUATAR.

Mitä sanot, mies? Oletko neuvotellut
Ovelan noidan, Kreeta Jourdanin,
Ja velhon, Roger Bolingbroken, kanssa?
He suostuvatko mua auttamaan?

HUME.

Luvanneet ovat — näyttää teille hengen,
Manalan mailta esiin loihditun
Jok' antaa vastuun kaikkiin kysymyksiin,
Joit' armon rouva tehdä suvaitsee.

HERTTUATAR.

Hyv' on. Ma mietin valmiiks kysymykset;
Ja kun Sanct Albansista palaamme,
Niin toivon ett' on kaikki toimitettu.
Tuoss', ota palkkas; pidä lystiä,
Hume, noiden toimikumpanies kanssa.

(Menee.)

HUME.

Siis Humen tulee pitää lystiä
Tuon armon kullalla; no, se on varma!
Mut kuules, sir John Hume, sa luki suusi,
Siit' älä muuta päästä kuin vain — hm!
Tää toimi vaatii suurta salaisuutta.
Leonoora rouva antaa mulle kultaa,
Ett' toimittaisin hänen luokseen noidan;
No, kulta kelpaa, vaikka antais piru.
Kyll' uhraa mulle kultaa monet muutkin:
En väittää tohdi, että kardinaali
Ja suur' mies tuo, tuo uusi herttua Suffolk;
Mut siltä näyttää; ovat, totta puhein,
Kun armon suuret tuumat tietävät,
Palkanneet minut kukistamaan hänet
Ja taioill' aivot hältä hurmaamaan.
Sanotaan: kelpo konna itsens' auttaa;
Mut minun täytyy auttaa kumpaakin,
Niin kardinaalia kuin Suffolgia.

Hume, pidä varas, muuten heitä loukkaat,
Kun sanot heitä kelpo konniksi.
Niin on nyt laita: konnan Humen kautta
Lopulta, varon, herttuatar kaatuu;
Ja jos hän kaatuu, Humphreyn perii pahat;
Mut sama se, kun minä vain saan rahat.

(Menee.)

Kolmas kohtaus.

Huone kuninkaanlinnassa.

(Pietari ynnä muita armon-anoja tulee, anomuskirjat kädessä.)

1 ARMON-ANOJA. Hyvät herrat, pysykää esillä; lord protektori kulkee heti kohta tästä ohi, ja silloin me voimme antaa supliikkimme kirjallisesti.

2 ARMON-ANOJA. Niin, Herra häntä varjelkoon, hän on hyvä mies! Jessus häntä siunatkoon!

(Suffolk ja kuningatar Margareeta tulevat.)

1 ARMON-ANOJA. Tuossa hän tulee, luulemma, ja kuningatar hänen kanssaan. Minä olen ensimmäinen, se on varma.

2 ARMON-ANOJA. Takaisin, narri! Sehän on herttua Suffolk, eikä protektori.

SUFFOLK.

Mitä, mies? Tahdotko mitä minusta?

1 ARMON-ANOJA. Suokaa anteeksi, mylord, luulin teitä protektoriksi.

KUNINGATAR MARGAREETA (lukee otsakirjoituksen).

"Mylord protektorille!" Ovatko anomuksenne hänen ylhäisyydelleen?

Näyttäkää minulle: mitä sinun koskee?

1 ARMON-ANOJA. Minun on, teidän armonne luvalla, John Goodmania vastaan, lord kardinaalin palvelijaa, joka pidättää minulta taloni, maani, vaimoni ja kaikki.

SUFFOLK. Vaimosikin? Sepä jotenkin likentelevää, totta tosiaankin. — Entä teidän? — Mitä on tämä? (Lukee.) Herttua Suffolgia vastaan, joka on aidalla sulkenut Melfordin yhteismaan. — Mitä tämä tietää, herra konna?

2 ARMON-ANOJA. Voi, herra hyvä, minä olen vain köyhä anoja koko meidän porvariston puolesta.

PIETARI (tarjoten anomuskirjaansa). Mestariani Thomas Horneria vastaan, joka sanoi, että Yorkin herttua on kruunun oikea perillinen.

KUNINGATAR MARGAREETA. Mitä sanot? Onko herttua York sanonut, että hän on kruunun oikea perillinen?

PIETARI. Ettäkö mestarini on? Ei, totta totisesti; mutta mestarini se sanoi, että hän on, ja että kuningas on vallan-anastaja.

SUFFOLK.

Onko siellä ketään?

(Palvelijoita tulee.)

Ottakaa talteen tämä mies, ja pankaa heti oikeudenpalvelija noutamaan hänen isäntäänsä. — Kuulustelemme teitä lähemmin tässä asiassa, kuninkaan läsnäollessa.

(Palvelijat vievät pois Pietarin.)

KUNINGATAR MARGAREETA.

Ja te, jotk' armon turvaa etsitte
Lord protektorin armon siipein alta,
Uus tehkää anomus ja hälle viekää.

(Repii palasiksi anomuskirjan.)

Pois, roistot! — Suffolk, antaa heidän mennä.

KAIKKI.

No, mennään; tulkaa pois!

(Anojat menevät.)

KUNINGATAR MARGAREETA.

Sanokaa, Suffolk, tämäkö on tapa,
Tämäkö meno hoviss' Englannin?
Tää Britteinkö on saaren hallitus,
Tää Albionin kuninkaanko valta?
Mitä? Henrikinkö täytyy ijät kaikki
Tuon jörön Humphreyn holholainen olla?
Mull' onko arvo kuningattaren
Vain ollakseni herttuan alamainen?
Oi, tiedäs, Poole, kun sinä Toursiss' olit
Mun rakkauteni tähden keihäisillä
Ja Ranskan naisten voitit sydämmet,
Niin luulin, ett' on Henrikillä myös
Sun kaltaisesi miehuus, muoto, käytös.
Mut hurskaus vain mielessä on hällä
Ja isämeidät, helmirukoukset;
Uroinaan profeetat ja apostolit,
Aseinaan pyhät lauseet raamatusta,
Lukuhuone hällä turnauskenttänä
Ja pyhain vaskikuvat lemmittyinä.
Vois kardinaalikokous hyvin tehdä
Hänestä paavin, viedä hänet Roomaan,
Ja panna päähän kolminaisen kruunun:
Se hänen pyhyydelleen sopisi.

SUFFOLK.

Huoletta, armo; niinkuin minä teidät
Toin tänne Englantiin, niin minä laitan
Myös niin, ett' Englannissa viihdytte.

KUNINGATAR MARGAREETA.

Pait ylvää Glosteria meill' on Beaufort,
Tuo pöyhkä pappa, Somerset, Buckingham
Ja juro York; ja noista halvin mahtaa
Englanniss' enemmän kuin kuningas.

SUFFOLK.

Ja se, ken näistä kaikkein enin mahtaa,
Ei mahda enempää kuin Nevilit:
Ei pelkkiä ne ole päärejä
Nuo Salisbury ja Warwick.

KUNINGATAR MARGAREETA.

Kaikki loordit

Ei puoleksikaan niin mua suututa
Kuin protektorin suurellinen vaimo.
Hän hoviss' ylvästelee yhtenään,
Naisliuta hännässä, kuin keisarinna
Hän oisi eikä herttua Humphreyn vaimo;
Hänt' outo luulee kuningattareksi;
Hameissaan herttuan tuloja hän kantaa
Ja sydämmessään meidän köyhyytt' ilkkuu.
Hänt' eikö eläissäni kosto tapaa?
Tuo alhaisentyinen ja halpa ruosa
Kehaisi taannoin mielitietyilleen,
Ett' arkeisimman leninkinsä laahus
Isompi oli arvoinen kuin kaikki
Isäni maat, siks kunnes Suffolk antoi
Kaks herttuakuntaa hänen tyttärestään.

SUFFOLK.

Min' olen itse hälle ansan pannut
Ja asettanut viettelintusia;
Kun näiden ääntä kuulemaan hän laskee,
Niin siit' ei enää nouse teille kiusaks.
Hänt' älkää aatelko. Mua kuulkaa, armo,
Ja sallikaa mun antaa tässä neuvo:
Vaikk' emme kärsi kardinaalia,
Tok' yhtykäämme loordeihin ja häneen,
Siks ett' on Humphreyn päähän vihat saatu.
Mitä Yorkiin tulee, niin tuo viime kanne
Ei ole hälle varsin eduksi.
Näin vähittäin ne kaikki juuritamme,
Ja onnell' itse vallan johtoon käynte.

(Kuningas Henrik, York, Somerset, Glosterin herttua
ja herttuatar, kardinaali Beaufort, Buckingham,
Salisbury ja Warwick tulevat.)

KUNINGAS HENRIK.

En, loordit, välitä, ken siihen tulee,
Somerset taikka York, se mulle yhtä.

YORK.

York Ranskassa jos käyttäynyt on väärin,
Niin hänet hallituksest' evätkää.

SOMERSET.

Jos Somerset ei siihen arvokas,
York tulkoon hallitsijaks; minä väistyn.

WARWICK.

Te arvokasko olette vai ette,
Ei siitä riitaa; York on arvokkain.

KARDINAALI.

Vait, pöyhkä Warwick, paremmat kun haastaa!

WARWICK.

Sodass' ei Beaufort mua parempi.

BUCKINGHAM.

Sua paremmat on täällä kaikki, Warwick.

WARWICK.

Voi Warwick tulla parhaaks kaikista.

SALISBURY.

Vait, poika! — Sano mulle, Buckingham,
Miks Somerset ois siihen parempi.

KUNINGATAR MARGAREETA.

Siks, tietten, että kuningas niin tahtoo.

GLOSTER.

Kuningas kyllin vanha on, ett' itse
Voi äänestää; tää ei lie naisten tointa.

KUNINGATAR MARGAREETA.

Jos kyllin vanha on hän, miksi, herttua,
Olette hänen protektorinsa?

GLOSTER.

Min' olen valtakunnan protektori;
Ja paikastani luovun, kun hän tahtoo.

SUFFOLK.

No, luovu siis, ja röyhkeytesi heitä.

Siit' asti kun sa tulit kuninkaaksi —
Ja kuka muu on kuningas kuin sinä? —
On yhteiskunta yhä hävinnyt.
Dauphin sai voiton tuolla puolen merta,
Ja maamme päärit on ja ylimykset
Sun valtiutes alla orjina.

KARDINAALI.

Kidutit kansaa; kiskomisillasi
Papiston kukkarotkin tyhjensit.

SOMERSET.

Rakennuskiihkosi ja vaimos korut
On valtiolta vienyt suuret summat.

BUCKINGHAM.

Julmuutes, rikoksia rangaistessas,
On sivuuttanut lain ja sinut itses
Lain valtaan jättänyt.

KUNINGATAR MARGAREETA.

Jos tiedettäisiin,
Niinkuin sit' epäillään, kuink' olet myynyt
Maan virkoja ja Ranskan kaupungeita,
Niin pian päättömänä saisit juosta.

(Gloster menee. Kuningatar pudottaa viuhkansa.)

Viuhkani tänne! Etkö kuule, nukke?

(Antaa herttuattarelle korvapuustin.)

Ah! Tekö, rouva? Suokaa anteeksi!

HERTTUATAR.

Niin, minä, niin, sa pöyhkä ranskatar!
Jos kauniit kasvot saisin kynsiini,
Niin kymmenet mun käskyni ne tietäis.

KUNINGAS HENRIK.

Oi, täti, tyyntykää; se oli erhe.

HERTTUATAR.

Vai erhe! Katso etees, kuningas;
Hän viettelee sua, hypittää kuin lasta.
Vaikk' onkin miehet täällä housuttomat,
Niin ei Leonoraa kostamatta lyödä.

(Menee.)

BUCKINGHAM.

Lord kardinaali, Leonoraa seuraan,
Ja tarkkaan, miten Humphrey käyttäytyy.
Nyt eukko äksy on; ei piiskaa tarvis.
Hän ilmankin jo perikatoon laukkaa.

(Menee.)

(Gloster palaa.)

GLOSTER.

Nyt, loordit, vihaani kun lauhdutin
Kävelemällä linnan pihamaalla,
Puhumaan tulen valta-asioista.
Mitä tulee vääriin ilkisyytöksiinne,
Ne todistakaa, laki tuomitkoon.
Niin Jumal' olkoon mulle armias,
Kuin kuningas ja maa on mulle rakas!
Mut asiaan nyt käsill' olevaan, —

Ma sanoin, majesteetti, että York on
Sopivin Ranskan hallitsijaksi.

SUFFOLK.

Mut ennen vaalia mun suokaa näyttää
Kylliksi pätevillä todisteilla,
Miks York on kaikkein sopimattomin.

YORK.

Miks olen sopimaton, sanon sen:
Siks ensinkin, ett'en sua imartele;
Ja sitten, että, jos saan paikan minä,
Niin Somerset mua täällä viivyttää,
Pidättäin ohjeet, rahat, sotatarpeet,
Siks ett' on Dauphin jälleen saanut Ranskan.
Niin viimeinkin sain odottaa, siks kunnes
Pariisi saarrettiin ja nälkäytettiin.

WARWICK.

Sen minä todistan; niin rumaa työtä
Ei ole petturikaan maassa tehnyt.

SUFFOLK.

Vait, visapää!

WARWICK.

Sä, ylpeyden kuva,
Miks oisin vait?

(Suffolkin palvelijat tuovat Hornerin ja Pietarin.)

SUFFOLK.

Siks että tuoss' on mies,
Jok' on maanpetoksesta syytettynä.
Jumala suokoon, että York ois syytön!

YORK.

Ken sanoo petturiksi Yorkia?

KUNINGAS HENRIK.

Mit' aiot, Suffolk? Sano, keitä nuo?

SUFFOLK.

Kuningas armollinen, tämä mies
Maanpetoksesta mestariaan syyttää.
Näin kuului sanat: Richard, Yorkin herttua,
Englannin laillinen on kruunupää,
Ja teidän armonne vain anastaja.

KUNINGAS HENRIK.

Mies, sano, nuoko oli sanasi?

HORNER. Teidän majesteettinne luvalla en ole koskaan sellaista sanonut enkä ajatellut; Jumala on todistajani, että tuo konna on tehnyt väärän kanteen minua vastaan.

PIETARI.

Näiden kymmenen luuntynkän nimessä, hyvät loordit, vannon että hän niin
sanoi minulle ullakkokamarissa eräänä iltana, kun paraikaa kirkastimme
Yorkin herttuan asevaruksia.

YORK.

Katala, kurja ryötys, palkkaorja,
Ma petospuheistasi pääsi vaadin. —
Rukoilen, armollinen majesteetti:
Lain ankaruuden tuntea hän saakoon.

HORNER. Ah, mylord, hirttäkää vaikka minut, jos semmoista olen sanonut. Syyttäjäni on oppipoikani; ja kun häntä tässä taannoin rankaisin rikoksesta, vannoi hän polvillaan, että hän sen minulle kostaisi;

siihen minulla on hyvät vieraat miehet. Armollinen majesteetti, älkää rehellistä miestä syöskö perikatoon konnan syytöksestä.

KUNINGAS HENRIK.

Kuink' oikein tässä tuomittaisi, setä?

GLOSTER.

Näin tuomitaan, jos tuomita saan minä:
Somerset tulloon hallitsijaks Ranskaan,
Kosk' epäluuloon joutunut on York;
Ja noille aika määrätäkää ja paikka,
Miss' aseill' asiansa ratkaiskoot,
Sill' ilmeinen on oppipojan häijyys.
Näin Humphrey tuomitsee ja se on oikein.

SOMERSET.

Ma nöyrimmästi kiitän, majesteetti.

HORNER.

Ja minä suostun kaksintaisteluun.

PIETARI. Voi, armollinen herra, minä en osaa taistella; Herran tähden, armahtakaa minua! Ihmisten pahuus nousee voimallisena minua vastaan. Jumala, ole minulle armollinen! En osaa pistoakaan pistää. Jesta varjele sentään!

GLOSTER.

Sun täytyy taistella, tai joudut hirteen.

KUNINGAS HENRIK.

Pois, tyrmään nuo! Ja kaksintaistelu
On ens kuun viimeisenä tapahtuva. —
Somerset, tule valmistaumaan matkaan.

(Menevät.)

Neljäs kohtaus.

Glosterin herttuan puutarha.

(Kreeta Jourdain, Hume, Southwell ja Bolingbroke tulevat.)

HUME. Tulkaa, hyvät ihmiset! tietäkää, että herttuatar odottaa lupauksienne täyttämistä.

BOLINGBROKE. Olemme siihen valmiit, herra Hume. Tahtooko hänen ylhäisyytensä nähdä ja kuulla loihtujamme?

HUME.

Tietysti; kuinkas muuten? Hän ei ole arkalasta kotoisin, hän.

BOLINGBROKE. Olen kuullut sanottavan, että siinä naisessa on voittamaton henki; mutta paras olisi, herra Hume, jos pitäisitte seuraa hänelle tuolla ylhäällä, sill'aikaa kuin me puuhaamme täällä alhaalla; siis pyydän, että nyt menette Herran nimeen ja jätätte meidät. (Hume menee) Muori Jourdain, kyyristykää maahan ryömillenne. — John Southwell, lue sinä; ja niin ryhtykäämme työhömmä.

(Herttuatar ilmestyy ulkoparvelle.)

HERTTUATAR. Hyvin tehty, ystävät; tervetulleet, kaikki. Toimeenne vain! Mitä pikemmin, sen parempi.

BOLINGBROKE.

Huoletta, rouva! Noita aikans' arvaa.
Yö synkkä, musta, kammottava yö,
Yö, jolloin tuleen sytytettiin Troja,
Yö, jolloin huuhka huutaa, halli haukkuu
Ja aaveet liikkuu, haamut hautans' avaa,
Se aika paras meidän askareille.
Ei, istukaa! Pois pelko! Pyhään piiriin
Me loihtimamme aaveet kiinnitämme.

(He toimittavat noitatempunsa ja piirustavat loitsupiirin.
Bolingbroke tai Southwell lukee: *conjuro te* etc.
Hirvittävää ukkosenjylinää ja salamoimista; sitten nousee
henki maasta.)

HENKI. *Adsum.*

KREETA JOURDAIN.

Asmath!

Jumalan kautta ijankaikkisen,
Min nimeä ja voimaa vapiset,
Nyt vastaa kyselmiini; täältä' et pääse,
Ennenkuin puhut.

HENKI.

Kysy mitä tahdot. —

Oi, että kaikki tää jo lopuss' oisi!

BOLINGBROKE (lukee paperista).

Kuninkaast' ensin. Miten hänen käy?

HENKI.

Viel' elää herttua, Henrik, kukistajas[2]
Ja jälkees eloon jää ja miekkaan kaatuu.

(Sitä myöten kuin henki puhuu, kirjoittaa
Southwell vastauksen paperille.)

BOLINGBROKE.

Ja mik' on Suffolk-herttuan kohtalo?

HENKI.

Hän kuolee vesillä ja veteen hukkuu.

BOLINGBROKE.

No, entä herttua Somersetin vaiheet?

HENKI.

Varokoon linnoja;
Hän hiekkakedolla on turvatumpi,
Kuin missä linnat pilviin nousee.
Heretkää! Min' en kestä kauempaa.

BOLINGBROKE.

Pimeyteen vaivu, järveen palavaan!
Pois täältä, inha henki!

(Ukkosenjylinää ja leimauksia. Henki vaipuu maahan.)

(York ja Buckingham tulevat kiireellä, mukana vartijoita.)

YORK.

Kiinni nuo petturit ja niiden roskat!
Haa! noita-muori, sainko sinut kiikkiin? —
Te täällä, rouva? Kuningas ja maa
Täst' ovat puuhast' ylen kiitolliset.
Lord protektori hyvin varmaan korvaa
Näin kauniin työn.

HERTTUATAR.

Ei puolinkaan niin ruma,
Kuin sinun työsi kuningasta kohtaan;
Kopea herttua, sa syyttä uhkaat.

BUCKINGHAM.

Vai syyttä, rouva? Tunnetteko tätä?

(Näyttää hänelle paperin.)

Pois tyrmään nuo ja kukin erikseen! —
Te, rouva, tulette nyt meidän kanssa. —
Sa, Stafford, ota hänet huostaasi. —

(Herttuatar astuu alas parvekkeelta.)

Nyt tulee armon pikkuvehkeet ilmi. —
Pois kaikki viekää!

(Vartijat vievät pois Bolingbroken, Southwellin y.m.)

YORK.

Buckingham, hyvin häntä peijasitte.
Soma juoni! Sille kelpaa rakentaa.
Mut katsokaamme pirun käsialaa.
Mitä hän kirjoittaa?

(Lukee.)

"Viel' elää herttua, Henrik, kukistajas,
Ja jälkees eloon jää ja miekkaan kaatuu."
Niin, ihan oikein:
Aio te, Aeacida, Romanos vincere posse.
No niin, ja sitte:
"Ja mik' on Suffolk herttuan kohtalo?" —
"Hän kuolee vesillä ja veteen hukkuu." —
"No, entä herttua Somersetin vaiheet?" —
"Varokoon linnoja:
Hän hiekkakedolla on turvatumpi,
Kuin missä linnat pilviin nousee."
Pois tulkaa, hyvät herrat!
On ennuksia työläs saada irti,
Ja työläs niit' on käsittää.
Nyt Henrik matkall' on Sanct Albansiin,
Ja tämän arvon-rouvan mies on myötä.
Nää sanomat on sinne saatava
Niin nopeaan kuin ratsu voi ne viedä:
Protektorille harmittava suurus.

BUCKINGHAM.

Mun suokaa, armollinen herttua.
Se viesti viedä, palkan toiveessa.

YORK.

Mieltänne myöten, loordi. — Tänne, hoi!

(Palvelija tulee.)

Mies, kutsu loordit Salisbury ja Warwick
Huomenna illanviettoon luokseni.

(Menevät.)

TOINEN NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohtaus.

Sanct Albans.

(Kuningas Henrik, kuningatar Margareeta, Gloster, kardinaali ja Suffolk tulevat,
haukkamiesten seuraamina, jotka kajahuttavat ajohuudon.)

KUNINGATAR MARGAREETA.

En ole, loordit, moneen vuoteen nähnyt
Parempaa vesilinnun ajoa.
Mut, anteeks, myrskyn tähden vanha Hannu,
Lyön vetoa, ei olis lentoon noussut.

KUNINGAS HENRIK.

Mut, mylord, teidän haukall' oli vauhti,
Se kiiti korkealle yli muiden. —
Oi, suur' on Luoja luoduissaan! Niin lintu
Kuin ihminenkin pyrkii pilvihin.

SUFFOLK.

Ei ihme ole, majesteetti, että
Noin hyvin nousee protektorin haukat:
Ne tietää isäntänsä lentomielen,
Jonk' aatos kiittää haukkaa ylemmä.

GLOSTER.

Mylord, vain alhainen ja halpa mieli
Se ylemmä ei lentää voi kuin lintu.

KARDINAALI.

Sen kyllä näen: hän tahtoo pilviin nousta.

GLOSTER.

Niin kardinaali; eikö oisi hyvä,
Jos taivaaseen te lentää voisitte?

KUNINGAS HENRIK.

Ikuisen ilon aarrekkammioon!

KARDINAALI.

Sun taivaasi on maassa; sydän, silmä,
Vain kruunuun palaa, se on sielus aarre.
Tuhoinen protektori, viekas pääri,
Sa, kavaltaja kuninkaan ja maan!

GLOSTER.

Ai, kardinaali, miss' on pappeutesi?
Tantaene animis coelestibus irae?
Noin pappi kiivas? Peitä vihas, setä!
Vai voiko sen noin hurskas mies?

SUFFOLK.

Ei vihaa täss', ei enempää kuin vaatii
Niin hyvä riita ja niin huono pääri.

GLOSTER.

Kuin ken, mylord?

SUFFOLK.

Kuin te, lord protektori,
Jos ei lord protektori pahastu.

GLOSTER.

Julkeutes, Suffolk, Englanniss' on tuttu.

KUNINGATAR MARGAREETA.

Sun vallanhimos, Gloster, myös.

KUNINGAS HENRIK.

Vait, vaiti!
Kiihkeitä päärejä ä! ärryttele;
Siunattu maassa rauhantekijä!

KARDINAALI.

Siis minä siunattu, kun miekallani
Lord protektorin rauhaan taivutan.

GLOSTER (syrjään kardinaalille).
Oi, hurskas setä, jospa niiksi tulis!

KARDINAALI (syrjään).
No, niin, jos sinä tohdit.

GLOSTER (syrjään).
Tätä varten
Ei laumaas tarvis koota; oma ruumis
Sanoistas vastatkoon.

KARDINAALI (syrjään).
Kyll', missä sinä
Et tohdi hiiskahtaakaan; vaan jos tohdit.
Niin illaks saavu puiston itäkulmaan.

KUNINGAS HENRIK.
Mitä nyt, loordit?

KARDINAALI.
Usko mua, Gloster,
Sun miehes liian joutuin haukan kätki,
Ois muuten ajo käynyt paremmin.

(Syrjään.)

Mukaasi ota miekkas.

GLOSTER.
Kyllä, setä.

KARDINAALI (syrjään).
Tiedäthän paikan? Puiston itäkulma.

GLOSTER (syrjään).
Tulen, kardinaali.

KUNINGAS HENRIK.
Mistä puhe, Gloster?

GLOSTER.
Vain haukan ajosta; ei muusta mistään. —

(Syrjään.)

Pyhän äidin kautta, pappi, pääsi kalin,
Jos mitään maksaa taistotaitoni!

KARDINAALI (syrjään). *Medice, te ipsum.* — Niin, protektori, suojaa itseäsi!

KUNINGAS HENRIK.
Sää julmaks yltyy, niinkuin vihannekin.
Tuo soitto kuinka sydäntäni vihloo!
Kun moiset kielet sorahtaa, niin missä
On enää sopusointaa? Suokaa, loordit,
Mun sovittaa tää riita.

(Muuan Sanct Albansin porvari tulee huutaen: "ihme!")

GLOSTER.
Mikä melu?
Mies, mitä ihmettä sa julki huudat?

PORVARI.
Ihme, ihme!

SUFFOLK.
Käy esiin, ihme kerro kuninkaalle.

PORVARI.

Aatelkaas, sokea kun näköns äsken
Sanct Albansin sai pyhänarkun luona,
Mies, jok' on ennen ollut umpisokko.

KUNINGAS HENRIK.

Kiitetty Herra, joka uskovilleen
Pimeyteen valon tuo ja hätään lohdun!

(Sanct Albansin majori virkaveljineen, Simpcox, jota kaksi miestä
kantaa tuolissa, hänen vaimonsa ja suuri kansanjoukko tulee.)

KARDINAALI.

Täss' astuu kulkueessa porvaristo;
He tuovat miehen teille nähtäväksi.

KUNINGAS HENRIK.

Suur' häll' on tässä surun laaksoss' ilo,
Vaikk' enentääkin näkö kiusausta.

GLOSTER.

Pois, syrjään! Majesteetin eteen viekää;
Kuningas tahtoo häntä puhutella.

KUNINGAS HENRIK.

Mies hyvä, kerro meille tapaus,
Ett' edestäsi Herraa kiittäisimme.
Kauanko sokea? Ja nytkö näet?

SIMPCOX.

Sokea syntymästä, majesteetti.

VAIMO.

Niin, se on toden totta.

SUFFOLK.

Ken nainen tuo?

VAIMO.

Tään miehen vaimo, teidän luvallanne.

GLOSTER.

Parempi todistajaks olis äiti.

KUNINGAS HENRIK.

Miss' olet syntynyt sä?

SIMPCOX.

Berwickissä,
Pohjoiseen täältä, teidän luvallanne.

KUNINGAS HENRIK.

Sait, sielu parka, Herralt' armon suuren.
Nyt yöt ja päivät hälle pyhitä
Ja muista, mit' on Herra sulle tehnyt.

KUNINGATAR MARGAREETA.

Mies, sano, sattumaltako sa jouduit
Tuon pyhän arkun luo, vai hurskaudesta?

SIMPCOX.

Sulasta hurskaudesta, tietköön Herra!
Sadasti ainakin Sanct Albans hyvä
Unessa mulle huusi: "Tule, Simpcox,
Rukoile arkullani, niin sua autan."

VAIMO.

Niin, toden totta, monta, monta kertaa
Ma kuulin äänen häntä kutsuvan.

KARDINAALI.

Mut oletko sa rampa?

SIMPCOX.

Olen niin,
Mua Jumal' auttakoon!

SUFFOLK.

Kuin siksi tulit?

SIMPCOX.

Putosin puusta.

VAIMO.

Luumupuusta, herra.

GLOSTER.

Oletko kauan ollut sokea?

SIMPCOX.

Oi, syntymästäni.

GLOSTER.

Ja kiivit puuhun?

SIMPCOX.

Sen yhden kerran; olin silloin nuori.

VAIMO.

Niin totta, ja sai siitä kalliin maksaa.

GLOSTER.

Siis sinä pidät paljon luumuista?

SIMPCOX.

Ei, eukko tahtoi pari väskynää
Ja hengen uhalli mun ajoi puuhun.

GLOSTER.

Kavala kettu! Vaan se ei sua auta. —
Näytäppä silmäs: — ummista ne, — avaa, —
Minusta, näkösi ei ole hyvä.

SIMPCOX.

On, herra hyvä, kirkas niinkuin päivä,
Jumalan kiitos ja Sanct Albansin!

GLOSTER.

Vai niin! No mitä karvaa on tää viitta?

SIMPCOX.

Punainen, herra, punainen kuin veri.

GLOSTER.

Niin oikein. Entä tämä takki?

SIMPCOX.

Musta,
Niin, musta niinkuin korppi.

KUNINGAS HENRIK.

Siis tiedät, minkä värinen on korppi.

SUFFOLK.

Ja korppia ei koskaan ole nähnyt.

GLOSTER.

Mut monta kurttaa, vaippaa tätä ennen.

VAIMO.

Ei tätä ennen koskaan eläissään.

GLOSTER.

Sanohan, mies, mik' on mun nimeni?

SIMPCOX.

Ah, herra, sit' en tiedä.

GLOSTER.

Entä tämän?

SIMPCOX.

En tiedä.

GLOSTER.

Etkö tämänkään?

SIMPCOX.

En, totta.

GLOSTER.

No, mikä sitte oma nimesi?

SIMPCOX.

Santeri Simpcox, teidän luvallanne.

GLOSTER.

No, istu sitten siinä, Santeri,
Sa kristikunnan valheellisin konna.
Jos oisit sokeana syntynyt,
Niin yhtä hyvin kaikkein meidän nimet,
Kuin vaatteittemme värit, oisit tiennyt.
Näkevä värit erottaa, mut äkin
Noin kaikki nimittää on mahdotonta. —
Sanct Albans, herrat, täss' on ihmeen tehnyt;
Ja eikö suuri oisi taito sillä,
Ken vois tuon ramman saada jaloille?

SIMPCOX.

Oi, herra, jospa sen te voisitte!

GLOSTER. Hyvät Sanct Albansin miehet, eikö teidän kaupungissanne ole piiskuria ja semmoista
asetta, jota sanotaan ruoskaksi?

Maj.

On, teidän armonne, jos suvaitsette.

GLOSTER.

No, haettakaa yksi tänne heti.

MAJORI.

Mies, hae tänne heti piiskuri.

(Yksi seurueesta menee.)

GLOSTER.

Nyt tuokaa mulle heti tuoli tänne.

(Tuoli tuodaan.)

No, lurjus, jos tahdot päästä selkäsaunasta, niin hyppää tuon tuolin yli ja juokse tiehesi.

SIMPCOX.

Ah, herra, en voi omin voimin seistä;
Näin minua vain turhaan kidutatte.

(Sananviejä palaa tuoden mukanaan piiskurin.)

GLOSTER. No, meidän täytyy sitten auttaa sinua jaloille. Kas niin, piiskuri, piekse häntä, kunnes hän
hyppää tuon tuolin yli.

PIISKURI.

Kyllä, herra. — Kas niin, lurjus; takki yltäsi joutuin!

SIMPCOX.

Ah, herra, mitä tehdä? Minähän en pysy seisomassa.

(Kun piiskuri on häntä kerran lyödä sivahuttanut,
niin hän hyppää tuolin yli ja juoksee tiehensä;
kansa seuraa huutaen: "ihme!")

KUNINGAS HENRIK.

Ah, herra, kuinka kauan tätä kärsit?

KUNINGATAR MARGAREETA.

Hupaista nähdä, kuin se lurjus juoksi.

GLOSTER.

Ajakaa konnaa takaa; pois tuo luuska!

VAIMO.

Sulasta tarpeesta sen teimme, herra.

GLOSTER.

Ajakaa piesten heitä markkinapaikasta toiseen, kunnes tulevat
Berwickiin, mistä lähtivätkin.

(Majori, piiskuri, vaimo y.m. menevät.)

KARDINAALI.

Lord Humphrey tänään teki ihmeen kai.

SUFFOLK.

Niin kyllä: juoksemaan kun ramman sai.

GLOSTER.

Viel' ihmeempää te teitte: saitte vaan
Häthätää kaupungitkin juoksemaan.

(Buckingham tulee.)

KUNINGAS HENRIK.

Mit uutisia, lanko Buckingham?

BUCKINGHAM.

Vapisee sydän sitä ilmi tuoda.
Katala, renttuileva roistojoukko
On Leonooran, protektorin vaimon, —
Tään koko liittokunnan pään ja johdon —
Avustamana sekä suojaamana,
Vehkeilyt salaa kruunuanne vastaan
Yhdessä loitsijain ja noitain kanssa.
Olemme teossa ne tavanneet,
Maan alta pahoja kun henkiä
He nostivat ja näiltä tiedustivat
Kuninkaan elämää ja kuolemaa
Ja samoin muiden neuvoskunnan herrain,
Jost' oiti saatte laajemmalta tietää.

KARDINAALI.

Protektori, näin ollen vaimollanne
Lie pian matka Lontooseen. Tuo tieto
Aseenne kärjen kääntää, luulemma;
Nyt varmaan ette saavu määrä-aikaan.

GLOSTER.

Kopea pappi, mieltän' älä riko!
Suru ja murhe multa voiman murtaa,
Ja, murrettuna näin, ma tieltäs väistyn
Ja halvimmankin palkkalaisen tieltä.

KUNINGAS HENRIK.

Oi, Herra, min saa turman häijyt aikaan,
Näin kooten koston omaan päähänsä!

KUNINGATAR MARGAREETA.

Nyt, Gloster, tahran omaan pesääs sait;
Jos syytön liet, niin turvass' olet kait.

GLOSTER.

Rakastin maatani ja kuningasta,
Siit' otan taivaan todistajakseni.
Kuin vaimoni on laita, sit' en tiedä;
Surettaa kuulla mitä olen kuullut.
Hän jalo on, mut kunnian ja kunnan
Hän unhotti, kun moista piti seuraa,
Jok' aatelisen tahraa niinkuin piki;
Hän älköön enää tulko mua liki.
Lain kouriin hänet annan ankariin,
Kun Humphreyn puhtaan nimen raiskas niin.

KUNINGAS HENRIK.

No, hyvä; täksi yöksi jäämme tänne;
Huomenna palaamme taas Lontooseen;
Ja siellä tätä seikkaa tutkitaan
Ja tilille nuo ilkimykset viedään;
Oikeuden vaakaa tulee tässä käyttää,
Se toden osoittaa ja tarkan näyttää.

(Torventoitus. Menevät.)

Toinen kohta.

Lontoo. Yorkin herttuan puutarha.

(York, Salisbury ja Warwick tulevat.)

YORK.

Nyt kun on halpa illallinen syöty,
Niin suokaa, loordit Salisbury ja Warwick,
Mun täällä puistoss' omaks varmuudeksi
Vakaata tiedustella mieltänne,
Mik' oikeus mulla Englannin on kruunuun.

SALISBURY.

Haluan saada tarkalleen sen kuulla.

WARWICK.

No, ala, York; jos oikeus on sulla,
Niin Nevilit on käskettävissäsi.

YORK.

Siis, kuulkaa, hyvät herrat: — poikia
Ol' Edward kolmannella seitsemän:
Ensiksi Edward, Walesin musta prinssi;
Ja toinen William Hatfield; kolmas oli
Clarencen herttua Lionel; ja neljäs
Juhana Gaunt, Lancasterin herttua;
Sen jälkeen Edmund Langley, Yorkin herttua;
Glosterin herttua, Thomas Woodstock, kuudes;
Ja William Windsor vihdoin seitsemäs.
Isäänsä ennen kuoli musta prinssi,
Ja häneltä jäi yksi poika, Richard,
Jok' Edward kolmannelta peri kruunun,
Siks kunnes Bolingbroke, Lancasterin herttua,
Juhana Gauntin poika, kuninkaana
Nimeltä Henrik neljäs, otti vallan,
Vei viran lailliselta kuninkaalta,

Ja kuningatar-raukan Ranskaan laitto,
Jost' oli tullutkin, ja Pomfretiin
Kuninkaan salpas, missä, kuten tietty,
Tuo hyvä Richard salaa murhattiin.

WARWICK.

Niin, totta puhuu herttua: näin kruunun
Sai Lancasterin suku.

YORK.

Ja sen pitää
Nyt väkivallall' eikä oikeudella:
Näet, vanhimman kun pojan poika kuoli,
Ois toisen pojan suku vuoross' ollut.

SALISBURY.

Mut William Hatfield kuoli lapsetonna.

YORK.

Mut kolmannella, Clarencella, — josta
Ma polveudun — Philippa oli tytär,
Jonk' Edmund Mortimer, Marchin kreivi, nai;
Hänestä lähti Roger, Marchin kreivi,
Ja tästä Edmund, Anna ja Leonoora.

SALISBURY.

Tuo Edmund, Bolingbroken hallitessa,
Niin olen kuullut, pyrki kuninkaaksi,
Ja oisi päässytkin, mut Flandower
Piti häntä vankeudessa kuolinpäivään.
Vaan jatkakaa.

YORK.

Tään vanhin sisar Anna,
Mun äitini ja kruunun perillinen,
Cambridgen Richardille meni vaimoks,
Joka Richard oli Edward kolmannen
Viidennen pojan, Edmund Langleyn, poika.
Tuost' oikeuteni johdan; Marchin kreivin
Hän tytär oli, Rogerin, jonk' isä
Ol' Edmund Mortimer, mi nai Philippan,
Clarencen herttuan ainon tyttären.
Siis, vanhemman jos pojan oikeus eellä
On nuoremman, niin kuninkuus on minun.

WARWICK.

Ei selvinkään voi tätä selvemp' olla.
Juhana Gauntin jälkeinen on Henrik,
Neljännen pojan; York taas kolmannen.
Siks kunnes Lionelin suku sammuu,
Hält' oikeus puuttuu; mut se vielä elää,
Sinussa kukkii se ja pojissasi,
Tuon rungon ihanissa aaluvissa.
Siis, isä Salisbury, nyt polvistumme
Ja täällä syrjäss' ensimmäisinä
Laillista valtiasta tervehdimme
Ja kruunun perijänä kunnioimme.

MOLEMMAT.

Kuningas Richard kauan eläköön!

YORK.

Suur' kiitos! Kuningas vain viel' en ole:
En ole kruunattu, ei tätä miekkaa
Viel' Lancasterin sydänveri punaa.
Mut äkisti tät' ei saa toimeen panna.
Vaan hiljaa, salaa, varoen. Niin tehkää,

Kuin minä, näinä vaaran aikoina:
Älkäätte olko huomaavinannekaan
Suffolkin uhkaa, korskaa Beaufortin
Ja Somersetin vallan-ahneutta
Ja Buckinghamia ja koko laumaa,
Siks kunnes karjan paimenen he pauloo,
Siveän prinssin tuon, tuon hyvän Humphreyn.
Sit' etsivät he, ja sit' etsiessään
Surmansa löytävät, jos York ei pety.

SALISBURY.

Jo riittää, York; nyt meill' on täysi tieto.

WARWICK.

Sydän sanoo mulle, että Warwick-kreivi
York-herttuan kerran tekee kuninkaaksi.

YORK.

Ja, Nevil, minä sanon itselleni:
Richard se kerran tekee Warwick-kreivin
Kuninkaast' ensi-mieheks Englannissa.

(Menevät.)

Kolmas kohtaus.

Lontoo. Oikeussali.

(Torventoitauksia. Kuningas Henrik, kuningatar Margareeta,
Gloster, York, Suffolk ja Salisbury tulevat; kreivinna Gloster,
Kreeta Jourdain, Southwell, Hume ja Bolingbroke tuodaan
vartioittuina sisään.)

KUNINGAS HENRIK.

Glosterin vaimo, Leonoora Cobham, esiin!
Suur' syntis Herran on ja meidän nähden;
Lain tuomio siis kuule rikoksistas,
Jotk' ovat, sanan jälkeen, kuolon omat. —
Nuo neljä viekää tyrmään takaisin
Ja sieltä mestauspaikkaan. Noita tuo
Tuhaksi Smithfieldiss' on poltettava,
Ja muut nuo kolme hirteen hirtettävät. —
Te, rouva, aatelista verta ollen,
Ikänne saatte kunniaton olla
Ja kolmen päivän julkiripin jälkeen
Omassa maassa maanpaossa elää,
Sir Stanleyyn kanssa Manin saarella.

HERTTUATAR.

Maanpako hyvä; hyvä oisi kuolo.

GLOSTER.

Sun laki tuominnut on, Leonoora;
Min' en voi päästää, minkä laki sitoo. —

(Herttuatar ja muut vangit poistuvat vartioittensa kanssa.)

Suru sydämmen ja itku silmän valtaa.
Ah, Humphrey, tämä häpeä se hautaan
Sun vanhan pääsi murehella painaa! —
Ma pyydän, kuningas, mun suokaa mennä:
Ikäni rauhaa kaipaa, suru hoivaa.

KUNINGAS HENRIK.

Seis, Humphrey, herttua Gloster! Sauvas ensin
Minulle anna; oma holhoojansa
On Henrik nyt; mun väkeni on Herra,

Ja tuki, sauva, jalkain kynttilä.
Mene rauhaan, Humphrey, yhtä rakkaana
Kuin olit kuninkaasi holhoojana.

KUNINGATAR MARGAREETA.

En tiedä syytä, miksi holhotaan,
Kuin lasta, vallan voipaa kuningasta. —
Jumalan avulla nyt Henrik maan
On yksinvalti. — Pois sauvas vaan!

GLOSTER.

Vai sauvani; — Täss' on se, jalo Henrik,
Sen yhtä mielisti ma annan sulle,
Kuin ennen isäsi sen antoi mulle;
Ja yhtä mielist' etees lasken sen,
Kuin toiset sitä halaa riidellen.
Hyvästi! Mun kun peittää manan laine,
Sun valtaas rauha tukekoon ja maine!

(Menee.)

KUNINGATAR MARGAREETA.

Kas niin, nyt kuninkaana Henrik on,
Ja kuningattarena Margareeta,
Ja Humphrey tuskin ennallaan; hän pahoin
On silvottu; kaks iskua yht'aikaa:
Maanpaossa on vaimo, jäsen poikki
Ja sauva poissa: — tuo sen paikka vain.
Kuninkaan käteen se on soveliaain.

SUFFOLK.

Maan puoleen noin tuo ylvä honka taipuu,
Noin Leonooran korska tyhjään haipuu.

YORK.

Hän rauhaan menköön! — Teidän armonne,
Tää kaksintaistelun on määröpäivä.
Ja kantaja ja vastaaja — tuo seppä
Ja oppipoikansa — on valmiit taistoon.
Jos majesteetilla on halu nähdä.

KUNINGATAR MARGAREETA.

Tietysti, Henrik; hovista ma saavuin
Vaseti tätä taistelua varten.

KUNINGAS HENRIK.

No, Herran nimeen, kaikki kuntoon siis!
Se tähän jääköön; Herran käteen oikeus!

YORK.

En koskaan, loordit, ole nähnyt miestä
Niin neuvotonta ja niin taiston-arkaa,
Kuin tämän asesevän oppipoika.

(Toiselta taholta tulee Horner ja tämän naapurit, jotka juottavat häntä humalaan; hänellä on sauva, jonka päässä on hiekkapussi,[3] ja hänen edellään käy rumpali; toiselta taholta tulee Pietari, jolla on samanlainen sauva ja samoin rumpali edellä; häntä seuraa joukko oppipoikia, jotka juovat hänen maljansa.)

1 NAAPURI. Kas tässä, naapuri Horner, lasillinen sektä, maljasi! Älä pelkää, naapuri, kyllä kaikki käy hyvin.

2 NAAPURI. Ja tässä, naapuri, lasillinen charnecoa.[4]

1 NAAPURI. Ja tässä, naapuri, sarkallinen hyvää tupultti-olutta; juo, äläkä oppipoikaasi pelkää.

HORNER. Antakaa tänne vain! Minä teidän kaikkien maljaan vastaan; ja Pietarille näytän pitkäänä.

1 OPPIPOIKA. Saas tästä, Pietari; älä pelkää.

2 OPPIPOIKA. Ole hyvällä tuulella, Pietari, älä mestariasi pelkää: taistele oppipoikain arvon puolesta.

PIETARI. Kiitoksia vain, kiitoksia! Juokaa ja rukoilkaa minun puolestani, sillä luulenpa että nyt olen ryyppännyt viimeisen ryyppyni tässä maailmassa. — Tuossa, Roopetti, jos kuolen, niin saat sinä tuon esiliinani, ja sinä, Ville, sinä saat vasarani; ja sinä, Tommi, sinä saat kaikki rahani. — Jesta siunaa ja varjele! Minä en mitenkään piisaa mestarilleni, sillä hän on jo niin näppärä miekkailemisessa.

SALISBURY. Kas niin, heretkää juomasta ja alkakaa taistella. — Poika sinä, mikä on nimesi?

PIETARI.

Pietari, kaiketi.

SALISBURY.

Pietari! Ja mikä vielä?

PIETARI.

Puusti.

SALISBURY.

Puusti! Ho, katso sitten, että mestarillesi annat kelpo puustin.

HORNER. Hyvät ihmiset ja kylänmiehet, olen tullut tänne, niin sanoakseni, oppipoikani yllytyksestä, näyttääkseni että hän on konna ja minä itse kunnon mies; ja mitä Yorkin herttuaan tulee, niin menen vaikka kuolemaan siitä, etten koskaan ole aikonut hänelle mitään pahaa, enkä kuningalle, enkä kuningattarelle liioin. Siis, Pietari, varo nyt kalloasi!

YORK.

Pian! Sopertaa jo alkaa konnan kieli.

Nyt, torvettaja, anna taiston merkki.

(Torventoitus. Taistelevat, ja Pietari paiskaa mestarin alleen.)

HORNER.

Seis, Pietari, seis! Tunnustan, tunnustan petokseni.

(Kuolee.)

YORK. Ottakaa pois häneltä ase. — Poikaseni, kiitä sinä Jumalaa ja hyvää viiniä mestarisi päässä.

PIETARI. Hyvä Jumala, olenko minä voittanut viholliseni tässä ylhäisessä seurassa? Oi, Pietari, olet nyt näyttänyt toteen asiasi oikeuden.

KUNINGAS HENRIK.

Pois silmistämme viekää petturi.

Kuolostaan nähdään, että oli syypää;

Ja oikeuden Herra osoitti

Vakaaksi, syyttömäksi poikaparan,

Jok' oli vääryydellä surman saada. —

Pois, tule, poika, saamaan palkkasi.

(Menevät.)

Neljäs kohtaus.

Lontoo. Katu.

(Gloster tulee palvelijoineen, kaikki surupuvussa.)

GLOSTER.

Noin pilvi kirkkaimmankin päivän peittää,

Ja kesän jälkeen tulee kolkko talvi

Ja kovat, tuimat pakkaset. Näin vaihtuu,

Kuin vuoden ajat, ilot myös ja murheet. —

Mies, mit' on kello?

PALVELIJA.

Kymmenen, mylord.

GLOSTER.

Niin, kymmeneltä oli minun määrä
Tavata katuvaista vaimoani.
Lie työläs hänen kovaan kivikatuun
Hienoista, herkkää jalkaans' astua.
Oi, Noora, vaivoin jalo mieles sietää
Ett' ilkkatsein roistokansa silmiin
Sua töllistää ja nauraa häpeälles,
Tuo, joka ennen vaunus jälkeen juoksi,
Kun riemusaatoss' ajoit katuja.
Mut vai! Hän tulee. Kyyneleisin silmin
Mun täytyy nähdä hänen kurjuuttaan.

(Herttuatar Gloster tulee, puettuna valkoiseen katumuspaitaan,
paperihelyjä selässä, avojaloin ja palava vahakynttilä kädessä;
Sir John Stanley, sheriffi, ja oikeudenpalvelijoita.)

PALVELIJA.

Me hänet ryöstämme, jos tahdotte,
Sheriffin käsistä.

GLOSTER.

Ken häneen koskee,
On surman oma. Anna olla!

BERTTUATAR.

Gloster,

Tuletko häpeääni katsomaan?
Nyt sinäkin teet katumusta. Katsos,
Kuin töllistävät! Kas, kuin tyhmä kansa
Osoittaa sormellaan ja päätään nyökkää
Ja tiukasti sua silmiin katsoo! Gloster,
Oi, piile noita vihan katseita,
Sulkeudu suojaas, häpeääni itke,
Ja kiroo vihamiehes, sun ja mun!

GLOSTER.

Leonoora, tynny; tuskas unhota!

HERTTUATAR.

Mua neuvo unhottamaan itseäni!
Kun muistan, että vaimos olen, Gloster,
Ja sinä prinssi, maamme protektori,
Niin näyttää minusta, ett'ei mua pitäis
Näin pilkkaan puettuna kuljettaa,
Paperit seljässä, ja kintereillä
Tuo roskajoukko, jolle kyyneleeni
Ja syvät huokaukseni vain on huviks.
Jalkaani hellää kivi julma leikkaa,
Ja kun se sattuu, nauraa kade kansa
Ja ilkkuu: "Katso etees, mihin astut".
Oi, Humphrey, voinko kestää tätä herjaa?
Kuink' enää maailmaa voin katsella,
Ja päivän ihailua onneks luulla?
Ei, pimeys valoni, yö päiväni,
Ja komeuteni muisto kauhuni!
Sanonpa joskus: olen Humphrey'n vaimo,
Ja hän maan hallitsija on ja prinssi;
Mut moinen prinssi, moinen hallitsija,
Ett' oheen jäi, kun vaimo-raukkansa
Ivaksi tehtiin, kummitukseks, jota
Jokainen joutojortti sormin näytti.
Sävyinen ole vain, mua älä häpee,
Älä huoli mistään, kunnes surman säilä
Sun tapaa, niinkuin pian käy. Näet, Suffolk,
Tuo, joka kaikki kaikessa on hälle,

Min vihoiss' olet sinä ja me kaikki,
Ja York, ja jumalaton pappi Beaufort,
Ne kaikk' on sulle paulan pauloneet,
Ja siihen istut, liehu miten tahdot.
Mut älä pelkää, kunnes kiinn' on siipes,
Äläkä vihamiestäs estää koita.

GLOSTER.

Ah, Noora, vaiti! Harhaan ihan tähtäät.
Ei syytön kaula kesken katkea.
Sadasti suurempikin vainojoukko,
Ja vaikk' ois jokaisella sadan voima,
Ei mitään vaaraa tuottaa vois, niin kauan
Kuin vakaa olen, vilpityn ja syytön.
Mun pilkastako pitäis sinut päästää?
Ei siitä herjas puhdistuis, mut minä
Lain rikkojaksi voisin pian tulla.
Paras on apu, Noora, tyyni mieli;
Siis sydämmelles neuvo malttamusta:
Tää kummastus ei monta päivää kestä.

(Airut tulee.)

AIRUT. Minä kutsun teidän ylhäisyytenne hänen majesteettinsa parlamenttiin, joka pidetään Buryssä ensimmäisenä päivänä tulevaa kuuta.

GLOSTER.

Mun mieltäni ensi kysymättä?
Salaista tointa! — Hyvä, kyllä tulen.

(Airut menee.)

Hyvästi, Noora! — Herra sheriffi,
Valtuuden mukaan häntä kohdeltakoon.

SHERIFFI.

Mun valtuuteni, herttua, tähän päättyy;
Ja sir John Stanleylla on käsky viedä
Nyt hänet Manin saareen mukanaan.

GLOSTER.

Te, sir John, vaimoniko vartijaksi?

STANLEY.

Niin, sain sen toimen, armollinen herra.

GLOSTER.

Hänt' älä siltä kovista, jos pyydän
Sun häntä säästämään; ehk' onni kääntyy,
Ja hyvää sulle tehdä voin, jos sinä
Teet hänelle hyvää. Hyvästi, sir John!

HERTTUATAR.

Menetkö mua hyvästelemättä?

GLOSTER.

En sitä voi, nää kyneleet sen sanoo.

(Gloster ja palvelijat menevät.)

HERTTUATAR.

Sinäkin menit? Kaikk' on lohtu poissa.
Mun kaikki jättää; iloni on kuolo,
Tuo kuolo, jonka nimeäkin kammoin,
Siks että ajast' etsin ijäisyyttä.
Ma pyydän, Stanley, täältä minut vie,
Yks kaikki, minne; suosiot' en kerjää,
Vain saata minut, minne käskettiin.

STANLEY.

Man-saareen matka, armollinen rouva,
Siell' arvon mukaan teitä kohdellaan.

HERTTUATAR.

Se pahaa tietää; pelkkää olen herjaa,
Siis herjaavastiko mua kohdellaan.

STANLEY.

Kuin herttuatarta, Humphreyn puolisoa,
Sen arvon mukaan teitä kohdellaan.

HERTTUATAR.

Voi hyvin, sheriffi, mua paremmin,
Vaikk' olet häpeäni opas ollut.

STANLEY.

Sen vaati virka; anteeks suokaa, rouva.

HERTTUATAR.

Niin, niin, voi hyvin; virkas olet tehnyt.
No, joko mennään, Stanley?

STANLEY.

Katumus lopuss' on; nyt pois tuo paita,
Ja käydään pukeumaan matkaa varten.

HERTTUATAR.

Ei paidan kanssa vaihdu häpeä,
Pukuuni kalleimpaan se kiinni juuttuu;
Se näkyy, vaikka kuinka pukeuisin.
No, näytä tietä; vankeuteeni halaan.

(Menevät.)

KOLMAS NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohtaus.

Buryn luostari.

(Torventoitauk. Kuningas Henrik, kuningatar Margareeta, kardinaali Beaufort, Suffolk, York, Buckingham ja muita parlamentin jäseniä tulee.)

KUNINGAS HENRIK.

Mua ihmetyttää, ettei tule Gloster,
Ei tapa hällä olla viimeinen;
Mik' onkaan syynä, että nyt hän viipyy.

KUNINGATAR MARGAREETA.

Mut ettekö te näe tai tahdo nähdä,
Kuink' outo häll' on käytös nyt, ja kuinka
On olentonsa majesteetillinen?
Kuink' ylpeäks on tullut, ynseäksi
Ja korskaks, — toisenlaiseksi kuin ennen?
Ma muistan, kuink' ol' ennen hieno, nöyrä,
Ja jos vain kaukaa katseen loin, niin oiti
Hän oli polvillaan, ja koko hovi
Ihaili hänen alamaisuuttaan.
Mut kohtaa häntä nyt, vaikk' aamusella,
Kun kaikki tervehtivät toisiaan,
Niin otsa rypyss' on ja katse tuima,
Ja, polvi jäykkänä, hän ohi kulkee,

Ja meit' ei kunnioita niinkuin pitäis.
Ken pelkäis pennun mörinää? Mut suuret
Ne vapisee, kun jalopeura kiljuu;
Ja pieni Englanniss' ei ole Humphrey.
Ensinkin lähisukua on teille,
Ja jos te kaadutte, niin nousee hän.
Siis minusta ei valtaviisast' ole —
Kun muistetaan, kuink' on hän vihansuopa,
Ja kuink' on kuolemanne eduks hälle —
Ett' arvoisan on persoonanne luo
Ja teidän neuvostoonne hällä pääsy.
Hän mairilla on kansan suosin saanut,
Ja, kapinan kun tehdä suvaitsee,
Niin pelkään, että kaikki häntä seuraa.
On kevät; hölläss' ohdakkeen on juuret;
Jos sit' et raivaa pois, se pellon peittää
Ja viljan tukehuttaa kasvussaan.
On nöyrä huolenpito herrastani
Tään pelon Humphrey'n suhteen herättänyt.
Jos tyhmää tää, nais-pelkoa se olkoon,
Ja paremmat jos syyt sen poistaa voi,
Niin myönnän herttuata loukanneeni.
Te, loordi Suffolk, Buckingham ja York,
Kumotkaa tämä väitteeni, jos voitte,
Mut muuten päteväks se myöntäkää.

SUFFOLK.

Olette herttuan oikein oivaltanut;
Ja lausua jos mun ois ensin tullut,
Niin oisin samaan tapaan puhunut.
Hänenpä yllytteestään herttuatar
On hornanjuonens' alkanut, sen vannon;
Ja vaikk' ei rikokseen häll' oiskaan osaa.
Niin, kerskatessaan suurest' asemastaan —
Kun kuninkaan on lähin perillinen —
Ja muilla mahtavuuden haaveiluillaan,
Hupelon vaimons' on hän yllyttänyt
Kutomaan juonta kuninkaamme tuhoks.
Syvässä vedessä isot kalat uivat,
Ja suoran tuon on pinnan alla petos;
Ei kettu hauku, lammasta kun vaanii.
Ei, kuninkaani! Tutkimaton viel' on
Tuo Gloster, pohjaton siin' asuu vilppi.

KARDINAALI.

Lakia vastoin pikkurikoksista
Hän määräs julmat hengenrangaistukset.

YORK.

Ja protektorina hän maalta kiskoi
Soturin palkoiks Ranskaan suuret summat,
Joit' ei hän sinne koskaan lähettänyt;
Siks aina melskeit oli kaupungeissa.

BUCKINGHAM.

Hoh, nää vaan pikkuvikoja on, muiden
Salaisten rinnalla, joit' aika vielä
Paljastaa tuossa Humphrey-herttuassa.

KUNINGAS HENRIK.

Niin, hyvät loordit, harras pyrintönne
Näin niittää ohdakkeet pois tieltämme
On kiitettävä; vaan, jos puhun suoraan,
Niin Gloster-lankomme on yhtä puhdas
Petoksen aikeistakin meitä kohtaan,
Kuin säisy kyyhky taikka maitovuona;

Hän hyvä, nöyrä, hurskas on, ei pahaa
Hän uneksi, ei turmaa meille hanki.

KUNINGATAR MARGAREETA.

Noin tyhmä luottamus on vaarallista.
Vai kyyhky hän? Siis häll' on lainasiivet,
Sill' ilkeä on sisultaan kuin korppi.
Vai lamma hän? Siis lainanahka hällä,
Sill' ahnas susi hän on mieleltään.
Se puvun ryöstää voi, ken pettää tahtoo.
Varokaa, valtias: meidän kaikkein onni
Tuon viekkaan miehen kukistuksess' on.

(Somerset tulee.)

SOMERSET.

Tervehdykseni, armon majesteetti!

KUNINGAS HENRIK.

Somerset, terve! Mitä kuuluu Ranskaan?

SOMERSET.

Ett' arvo, valta, kaikki siinä maassa
On teiltä mennyt; kaikki lopussa!

KUNINGAS HENRIK.

Pahoja siis; mut Herran olkoon tahto!

YORK (syrjään).

Pahoja mulle: Ranskaa minä toivoin,
Samoin kuin vehmast' Englantia toivon.
Näin kukkani jo kuihtuu umpussaan
Ja madot syövät lehväni; mut pian
Ma tähän avun hankin, taikka myyn
Pois oikeuteni maineikkaaseen hautaan.

(Gloster tulee.)

GLOSTER.

Tervehdykseni nöyrin, majesteetti!
Anteeksi suokaa, että näin ma viivyin.

SUFFOLK.

Ei, Gloster, liian varhain oisit tullut,
Jos et ois uskollisempi kuin olet.
Maankavalluksesta sun vangitsen.

GLOSTER.

Haa, Suffolk! Luuletko mun vangittuna
Sävyä muuttavan tai punastuvan?
Ei, sydän tahraton ei hevin säiky.
Ei kirkkain lähde ruopasta niin puhdas,
Kuin minä majesteetin petoksesta.
Ken syyttää mua voi? Mit' olen tehnyt?

YORK.

Ranskalta saitte lahjoja, niin luullaan,
Ja sotamiesten palkan pidätitte,
Ja näin me menetimme Ranskanmaan.

GLOSTER.

Vai luullaan vain? Ja ketkä sitä luulee!
Soturein palkkaa riistänyt en koskaan,
Enk' ole Ranskalt' äyriäkään saanut.
Niin totta kuin mua Jumal' auttakoon,
Niin öitä valvoin, öitä öiden jälkeen,
Englannin parast' ahkeroiden vain!
Jos penniäkään kuninkaalta kiskoin

Tai omaks hyödyks äyriäkään käytin,
Mua siitä syytettäköön tuomiolla.
Ei, monta monta puntaa omistani —
Kun tahdoin varatonta kansaa säästää —
Ma linnueille etukäteen annoin,
Takaisin sitä koskaan vaatimatta.

KARDINAALI.

Mylord, tuo kerska hyvin sopii teille.

GLOSTER.

Vain sulan toden lausun, jumalauta!

YORK.

Protektorina pahantekijöille
Keksitte suunnattomat kidutukset,
Ett' oli maamme kuulu julmuudesta.

GLOSTER.

Sen kaikki tietää, että laupeus oli
Protektorina suurin vikani;
Ma rikollisen kyyneleestä hellyin,
Ja nöyrä sana monen vapaaks osti.
Lain ankaruutt' en muille käyttänyt
Kuin verisille murhamiehille
Ja kavalille maantien rosvoojille;
Mut verisynti kyllä rangaistuksen
Sai julmemman kuin varkaus tai muu rikos.

SUFFOLK.

On pikkusyitä helppo kaunistella;
Mut suuremmista teitä syytetään,
Joist' ette voi niin hevin puhdistua.
Kuninkaan nimess' otan teidät vangiks
Ja jätän teidät kardinaalin huostaan,
Siks kunnes asianne tutkitaan.

KUNINGAS HENRIK.

Ma varmuudella toivon, herttua Gloster,
Ett' epäluulosta te selviytte;
Olette syytön, tuntoni sen sanoo.

GLOSTER.

Kuningas kulta, nyt on vaaranpäivät;
Nyt kunnan polkee ruma vallanhimo,
Ja viha vainoo ihmisrakkautta;
On inha juonittelu vallalla,
Ja kohtuus karkoitettu Englannista.
Nuo henkeäni väijyvät, sen tiedän;
Ja kuoloni jos maalle onnen toisi
Ja noiden hirmuvallan lopettaisi,
Niin mielelläni kuoloon menisin.
Mut tää vain näytelmän on johdanto;
Tuhannet, jotk' ei vielä ouno vaaraa,
Tään julman murhenäytelmän saa päättää.
Beaufortin säkenöivät verisilmät
Sydämmen kielii ilkeydestä;
Suffolkin synkkä otsa vihaa kiehuu;
Terävin kielin purkaa Buckingham
Kateuden taakkaa, jok' on sydämmellään;
Äkäinen York, mi kuuta tavoittaa,
Ja jonka röyhkää kättä pidättelin,
Väärällä syytteell' uhkaa henkeäni;
Ja tekin, kuningatar, muiden kanssa,
Syyditte syyttä herjaa pääni päälle,
Ja innoll' yllytätte ahkeralla

Rakasta valtaherraani mua vastaan.
Niin, kaikki yhtä juonta olette;
Ma tiesin teidän salakokouksenne,
Joiss' oli kaupan syytön henkeni.
Vääristä todistajist' ei lie puute,
Ja viekkain vehkein syytä lisätään.
Todeksi käynee vanha sananlasku:
"Jos koiria on, kyll' on kalikoita".

KARDINAALI.

Kuningas, moista herjaa ei voi sietää.
Jos niitä, jotka suojella teit' aikoo
Salavihalta ja konnain tikareilta,
Noin syödään, ivataan ja pilkataan,
Ja syyllisell' on täysi puhevalta,
Niin jäähtyy into teitä puolustaa.

SUFFOLK.

Hän kuningatart' eikö soimannut
Ivalla, vaikka taidoin peitetyllä,
Ett' ostetuin hän valamiehin muka
Kukistaa hänet aikoo arvostaan?

KUNINGATAR MARGAREETA.

Hävinneen minä sallin haukkua.

GLOSTER.

Todemmin sanottu kuin tarkoitettu.
Ma häviän, mut voittajia voi,
Kun väärin pelaavat! Ja hävinneellä
On silloin täysi lupa puhua.

BUCKINGHAM.

Sanamme vääntää hän ja aikaa hukkaa. —
Hän teidän vankinne on, kardinaali.

KARDINAALI (muutamille seuralaisille).

Pois hänet viekää; hyvään säilyyn pankaa.

GLOSTER.

Voi, Henrik, pois näin heität sauvas ennen,
Kuin jalkas vahvat on sua kantamaan.
Sivultas paimen viedään näin, ja sudet
Nyt tappelee, ken ensin sais sun syödä.
Oi, pelkoni ett' oisi aiheeton!
Mut, Henrik hyvä, tuhos lähell' on.

(Muutamat seuralaiset vievät pois Glosterin.)

KUNINGAS HENRIK.

Tehkää tai jättäkää min parhaaks näette,
Hyvät loordit, niinkuin itse oisin läsnä.

KUNINGATAR MARGAREETA.

Kuin? Aiotteko jättää parlamentin?

KUNINGAS HENRIK.

Niin, Margareeta; sydän suruun hukkuu,
Sen virrat silmist' alkaa tulvia;
Ruumiini kurjuuden on kahleiss' aivan,
Sill' onko kurjempaa kuin paha mieli?
Ah, setä Humphrey, kunnon, kunnian
Ja arvon kuvan kasvoissasi näen,
Ja sentään, Humphrey hyvä, tulee aika,
Ett' epäilen ja viekkaaks sua varon.
Mi turman tähti onneas nyt vainoo,
Kun suuret loordit nuo ja kuningatar

Tuhota koittaa syytönt' elämäsi?
Et heitä koskaan loukannut, et ketään.
Kuin teurastaja raastaa vasikkaa
Veriseen teurastaloon ja sen sitoo
Ja raukkaa lyö, jos ponnistaa se vastaan,
Niin hänetkin nuo tunnottomat veivät.
Ja niinkuin emä kirmaisee ja mylvii
Ja katsoo mihin kantamoistaan viedään,
Ja muut' ei voi kuin lastaan ruikuttaa;
Niin minäi hyvän Humphreyn tilaa suren,
Ja turhaan kyynelöin, ja vesisilmin
Jälkeensä katson, enkä voi hänt' auttaa,
Niin mahtavat on hällä vihamiehet.
Ma kohtalotaan tahdon itkeä
Ja huudan joka huokaukseltain:
"Ken oli petturi? Ei Gloster vain." —

(Menee.)

KUNINGATAR MARGAREETA.

Hyvät loordit, auringossa sulaa lumi.
Kuin jää on Henrik suuriss' asioissa,
Mut heltyy liian pian; Humphreyn loisto
Lumoa hänet, niinkuin krokotiilin
Suruinen voihke pettää matkaajan,
Tai niinkuin kimaltava kirjokäärme
Kukissa kiemuroiden pistää lasta,
Jok' ihailen sen katso kauneutta.
Jos toist' ei ole viisaampaa kuin minä —
Mut omaa älyäni sentään kiitän —
Niin pian pääsis Gloster maailmasta,
Ja mekin pääsisimme pelostamme.

KARDINAALI.

Hän kuolkoon, valtaviisauksensa vaatii!
Mut siihen vain on tarvis tekosyy;
Hän laillista on tietä tuomittava.

SUFFOLK.

Minusta tuo ei valtaviisast' oisi:
Kuningas puuhaa hänen puolestaan,
Ja kansa nousee hänen puolestaan;
Ja meillä, paitse epäluuloa,
Vain heikot syyt on hengenrangaistukseen.

YORK.

Siis ette toivo, että kuolis hän.

SUFFOLK.

Ah, York, ken sitä toivois enemmän?

YORK.

Mut Yorkill' enimmäkseen on siihen syytä. —
Sanokaa, kardinaali, ja te, Suffolk,
Käs' sydämmellä: eikö oisi yhtä
Asettaa ahnas kotka vartioimaan
Kanoja nälkäiseltä haukalta
Kuin panna protektoriks herttua Humphrey?

KUNINGATAR MARGAREETA.

Näin kana-raukat varmaan surman saisi.

SUFFOLK.

Niin, teidän armonne; siis hulluutt' eikö
Ketusta tehdä lammaskarjan paimen?
Sit' ilkimurhaajaks jos syytettäis,
Niin sille huono puolustus se oisi,

Ett' aikomustaan viel' ei täyttänyt.
Ei, kuolkoon se, siks että se on kettu
Ja luonnostaan jo karjan vihollinen,
Ennenkuin turpaa verempuna tahraa;
Ja sama Humphrey'n suhde kuninkaaseen.
Sit' älkää surko, miten surma tehdään,
Jos pauloin, satimin tai salavehkein,
Valveilla taikka maatesa, se yhtä,
Kun vain hän kuolee; luvallista juonta
On kaataa se, jok' ensin käyttää juonta.

KUNINGATAR MARGAREETA.

Puhut kuin mies, sa ylvään ylvä Suffolk.

SUFFOLK.

Ja mies se on, ken panee tuuman toimeen,
Sill' usein puheet toisin käy kuin aikeet.
Mut, jotta sydän sointuis kielen kanssa, —
Sill' ansiokkaaks katson tämän työn,
Kun sillä turvaan majesteetin hengen, —
Vain käsketään, niin rupeen hälle papiks.

KARDINAALI.

Mut minä hänet kuolleeks soisin, Suffolk,
Ennenkuin ehditte te papiks tulla.
Sanokaa, että tekoon suostutte,
Niin kyllä minä teloittajan hankin, —
Niin arka majesteetin hengest' olen.

SUFFOLK.

Siis, tuohon käteen! Tekonne on hyvä.

KUNINGATAR MARGAREETA.

Niin minustakin.

YORK.

Minusta niinikään.

Me kolme näin kun teemme tuomion,
Niin vähät siitä, kuka sitä moittii.

(Sanansaattaja tulee.)

SANANSAATTAJA.

Ma tulen, loordit, suin päin Irlannista;
On kapinoitsijoita siellä noussut,
Jotk' engelsmanneja kuin heinää kaataa.
Apuhun, loordit; vimma ehkäiskää,
Paranemattomaks ett' ei käy haava;
Kun tuore on se, voi sit' auttaa vielä.

KARDINAALI.

Se rikko vaatii joutuin korjaamista.
Kun näin on asiat, niin mikä neuvoks?

YORK.

Somerset hallitsijaks sinne pannaan.
Niin onnekasta miestä täytyy käyttää;
Häll' oli hyvä onni Ranskassa.

SOMERSET.

Jos York, tuo valtataituri, ois ollut
Mun sijassani hallitsijana,
Hän tuskin siellä ois pysynyt niin kauan.

YORK.

Ei, niinkuin sinä, menettääkseen kaikki.
Ennemmin oisin kuollut ennen aikaa,
Kuin tuonut kotiin sitä häpeää.

Ett', ollessani siellä, kaikki meni.
Sull' onko edes yhtään naarmuloita?
Ken nahkaans' säästää noin, ei hevin voita.

KUNINGATAR MARGAREETA.

Tuo säen pian raivotuleks yltyy,
Jos poltakset ja tuuli sitä auttaa. —
Seis, hyvä York! — vait, rakas Somerset! —
York, sinun onnes, hallitsijana,
Ois ehkä ollut huonompi kuin hänen.

YORK.

Huonompi tyhjää? Häpeään siis kaikki!

SOMERSET.

Ja sinä myös, kun huudat häpeää!

KARDINAALI.

Te, York, nyt onneanne koitelkaa.
Aseiss' on villit kernit Irlannissa,
Lihottain maataan verill' Englannin.
Valiojoukko viekää Irlantiin,
Jokunen joka kreivikunnasta;
Koitelkaa onneanne Irlannissa.

YORK.

Sen teen, jos majesteetti suvaitsee.

SUFFOLK.

Kuningas meille valtuuden on suonut;
Me mitä päätämme, hän vahvistaa.
Siis, jalo York, tää toimi ota vastaan.

YORK.

No, kyllä; väkeä vain hankkikaa;
Sill'aikaa järjestelen asiani.

SUFFOLK.

Väestä minä huolta pidän, York.
Mut Humphreyn kavaluuteen palatkaamme,

KARDINAALI.

Hänest' ei enempää; ma häntä hoidan,
Niin ettei kauemmin hän meitä vaivaa.
Pois lähtekäämme, päivä on jo mennyt.
Lord Suffolk, kahden vielä haastelkaamme.

YORK.

Lord Suffolk, kahden viikon kuluessa
Odotan joukkojani Bristolissa;
Sielt' aion kuljettaa ne Irlantiin.

SUFFOLK.

Hyvästi kaikki toimitetaan, York.

(Kaikki menevät, paitsi York.)

YORK.

Nyt mieltäs rohkaise, jos koskaan, York,
Ja epäilykses vaihda päätökseen.
Se ole, mitä toivot olevasi,
Tai se, mit' olet, tuonen saaliiks anna;
Ei sillä olemisen arvoa.
Asukoon kalvas pelko alhaisossa.
Ei poveen kuninkaalliseen se sovi.
Kuin kevään kuurot aatos aatost' ajaa,
Ja joka aatos korkeuksiin tähtää.
Ajuni, ahkerampi lukkia,

Vihollisille paulaks ansaa kutoo.
Hyvä, loordit, hyvä! Valtaviisast' oli
Pois minut laittaa suuren joukon kanssa;
Käärmettä konttaista näin lämmitätte,
Jok' elpyneenä poveen teitä pistää.
Väkeä tarvitsin, sen teiltä sain;
Suur' kiitos vain! Mut näin te hullun käteen
Panitte teräaseen, se on varma.
Suurt' armeijaa kun Irlannissa ruokin,
Niin Englannissa nostan mustan myrskyn,
Jok' ihmisiä kymmentuhansin
Puhaltaa taivaaseen tai helvettiin;
Ja myrsky tää ei riehumasta lakkaa,
Ennenkuin kultavanne päässäni,
Kuin kirkkaan päivän heloittavat säteet,
Tuon hullun pyörtäjäisen raivon tyyntää.
Ja näille hankkeilleni apuriksi
Vietellyt olen jäykän kentiläisen,
John Caden Ashfordista,
John Mortimerin arvonimellä
Kapinan tekemään, jot' osaa hyvin.
Sen huiman miehen Irlannissa näin,
Kuink' otteli hän kerniläisten kanssa,
Siks että sääret keihäst' oli täynnä
Kuin piikkisian selkä harjasta;
Kun siitä pelastui, tek' ilmahypyn
Kuin hurja maurilainen tanssija,[5]
Kalistain keihäitään kuin kulkusia.
Pörröisen, viekkaan kernin hahmossa hän
Seurusti usein vihollisen kanssa,
Ja ilmitulematta palasi
Ja kertoi mulle heidän konnantöistään.
Tuon pirun etulaisekseni teen;
Hänell' on näkö, käynti, puhetapa
John Mortimerin, joka nyt on vainaa.
Näin kansan mieltä tiedustan, se onko
York-suvun vaatimuksiin taipuva.
Jos vangitaan hän, piinapenkkiin pannaan,
Ei mikään kidutus saa hänest' irti,
Ett' olen minä häntä yllyttänyt.
Jos taas hän menestyy, niin kuin ma luulen,
Niin tulen voimallani Irlannista
Ja niitän mit' on kylvänyt se konna.
Kun Humphrey'n saamme pois, tuon suosituksen,
Ja Henrik syrjätään, niin kaikk' on mun.

(Menee.)

Toinen kohta.

Bury. Huone kuninkaanlinnassa.

(Kaksi murhaajaa tulee kiireellä sisään.)

1 MURHAAJA.

Lord Suffolkkille riennä kertomaan,
Ett' tieltä pois on herttua.

2 MURHAAJA.

Mitä teimme?

Oi, ett' ois tekemättä! — Onko koskaan
Niin katuvaista nähty?

1 MURHAAJA.

Loordi tulee.

(Suffolk tulee.)

SUFFOLK.

No, miehet, onko toimitettu työ?

1 MURHAAJA. On, hyvä loordi, kuollut on hän.

SUFFOLK.

Hyvä.

Pois täältä nyt, ja menkää asuntooni.

Tään miehen-työn ma teille palkitsen.

Koht' ovat täällä kuningas ja päärit.

Mut onko vuode siistitty, ja kaikki

Niin kuntoon laitettu, kuin määräsin?

1 MURHAAJA. On, armollinen herra.

SUFFOLK.

Pois, pois joutuin!

(Murhaajat menevät.)

(Torventoituksia. Kuningas Henrik, kuningatar Margareeta, kardinaali Beaufort, Somerset, loordeja ja muita tulee.)

KUNINGAS HENRIK.

Setämme heti tänne kutsukaa!

Tutkimme tänään hänen ylhäisyyttään,

Hän onko syypää, niinkuin väitetään.

SUFFOLK.

Ma heti hänet kutsun, majasteetti.

(Menee.)

KUNINGAS HENRIK.

Paikkaanne, herrat! Pyydän, hyvät loordit:

Kovemmin älkää setää kohdelko,

Kuin mitä tositodistusten jälkeen

Ja teoistaan hän syypääks havaitaan.

KUNINGATAR MARGAREETA.

Varjelkoon taivas, että ilkimielin

Tuomittais syypääks syytön ylimys!

Suo, Jumal', että voisi puhdistautua!

KUNINGAS HENRIK.

Margareeta, kiitos! Tuo mua ilahuttaa.

(Suffolk palaa.)

Mitä? Kalvas olet? Miksi vapiset?

Kuink' asiat on, Suffolk? Miss' on setä?

SUFFOLK.

Vuoteessaan kuollut; Gloster kuollut on.

KUNINGATAR MARGAREETA.

Jes' auta!

KARDINAALI.

Herran salatuomio! —

Näin viime yönä unta, että Gloster

Oi' äänetön, ei saanut sanaa suustaan.

(Kuningas pyörtyy.)

KUNINGATAR MARGAREETA.

Ah! Mitä nyt? — Kuningas kuolee! Apuun!

SOMERSET.

Kohottakaa, ja puristelkaa nenää.

KUNINGATAR MARGAREETA.

Pois, pian, apuun! — Henrik, silmäs avaa.

SUFFOLK.

Hän virkoo. — Rouva hyvä, rauhoittukaa!

KUNINGAS HENRIK.

Oi, suuri Luoja!

KUNINGATAR MARGAREETA.

Kuinka voitte, armo?

SUFFOLK.

Tyyntykää, majesteetti, tyyntykää!

KUNINGAS HENRIK.

Mua Suffolk-herttuako tyyntyttää?
Vastikään mulle kaarneen virttä lauloi,
Jonk' onsi sävel vei mult' elinvoiman,
Ja nytkö peukaloisen sirkutukset
Ja tyhjän rinnan ontto lohdutus
Vois karkoittaa tuon ensin kuullun äänen?
Makeilla sanoilla sa myrkkys peität.
Pois kätes minusta! Pois, sanon ma!
Sen koskentaa kuin käärmeen kieltä kammon
Pois näkyvistä, kurja sanantuoja!
Silmissäs julman ylevänä istuu
Maailman kauhuks murhan hirmuvalta.
Älä katso minuun; silmäs haavoittaa. —
Ei, älä mene! — Tule, basiliski,
Katseillas syytön katselija tapa!
Ma kuoloss' ilon löydän, elossa
Vain kaksoiskuoleman, kun poiss on Gloster.

KUNINGATAR MARGAREETA.

Miks Suffolk-herttuaa noin soimaatte?
Vaikk' oli Gloster hälle vihamies,
Kuin kristitty hän tämän surmaa suree.
Ja minä — vaikka vihamiehet oltiin —
Jos kyynelvedet, tuskan huokaukset,
Veriset voihkinat sais häneen elon,
Sokeaks silmäni ma itkisin,
Huokailust' uuveltuisin, liljankalvaaks
Muuttuisin hiuttavasta voihkinasta,
Jos henkiin voisin Humphreyn herättää.
En tiedä, kuin mua mailma tuomitsee;
On tietty, ett'ei ystäviä oltu,
Ja kenties mua murhaajaksi luullaan.
Näin mainettani pahat kielet kalvaa,
Ja hovit häpeääni huutavat.
Sen surmastaan ma saan. Mua onnetonta!
Kuningatar, ja pilkka-kruunu päässä!

KUNINGAS HENRIK.

Voi, Glosteria säälin; voi, mies-raukkaa!

KUNINGATAR MARGAREETA.

Mua sääli, paljo raukemp' olen minä.
Kuin? Poisko käännyt? Kasvosiko peität?
En spitaalinen ole; katso minuun.
Oletko tullut kuuroksi kuin kyy?
Siis myrkkynen myös ole, tapa vaimos.
Humphreynko hauta kaiken lohtus kätkee?
Ilosi siis ei Margareeta ollut!

Humphreyille patsas laita, sitä palvo,
Ja mun tee kuvastani juomakyltti.
Tään vuoksko olin haaksirikkoon tulla
Ja vastatuuli kahdesti mun ajoi
Englannin rannikolta omaan maahan?
Se oli enne; tuulikin se näytti
Mua varoittavan: karta käärmeen pesää,
Äl' astu jalkaas tuohon tylyyn maahan!
Mut minä hyvänsuopaa tuulta toruin
Ja häntä, joka vaskiluolasta
Sen irroitti, ja huokua sen käsikin
Englannin siunattua rantaa kohti
Tai kääntää jylhään luotoon laivan keulan.
Mut Aeolus ei ollut murhamies,
Sen inhan toimen sinulle hän jätti.
Mua aallot vyöryvät ei hukuttaneet,
Ne tiesivät, ett' tyly käytöksesi
Kuivalla maalla vielä kyyneliin
Mun hukuttaisi merta suolaisempiin.
Terävät luodon suiput hiekkaan peittyi;
Ei tahtoneet mua murskata, ne tiesi
Kovemman vielä kivisydämmesi
Mun täällä linnassasi murskaavan.
Niin pitkälle kuin liituvuores siinti,
Kun myrsky meidät ajoi rannikolta.
Kannella seisoin raju-ilmassa,
Ja synkeä kun meriusva alkoi
Kärkkäiltä silmiltäni kaihtaa maan,
Juveelin kalliin otin kaulastani —
Timanttikehysteisen sydämmen —
Ja heitin maalle päin; sen meri otti,
Näin, toivoin, sinäi sydämmeni otat.
Samassa haihtui kaunis Englanti;
Sydäntä silmäin seurata nyt käsikin,
Ja himmiks kaukoputkiks niitä sanoin,
Kun rakkaan rannikon ne kadottivat.
Pakotin usein kieltä Suffolkin —
Tuon inhan horjumieles edustajan —
Mua lumomaan, niinkuin Ascanius teki,
Kun Dido-hupsulle hän kaikki kertoi
Isänsä teot Trojan palon jälkeen!
Min' enkö ole lumottu kuin Dido?
Ja sinä petollinen kuin Ascanius?
Ah! En voi enää. Kuole, Margareeta!
Näet, Henrik itkee, kun niin kauan elät.

(Melua ulkoa. Warwick ja Salisbury tulevat.
Kansaa tunkeutuu ovelle.)

WARWICK.

Huhutaan, majesteetti, että Suffolk
Ja kardinaali Beaufort kavalasti
On hyvän herttuan Humphreyn murhanneet.
Nyt kansa, niinkuin hurja mettisparvi,
Jolt' emo vietiin, hyörii sinne tänne
Ja raivossaan ei katso, ketä pistää.
Kapinan hurjan minä asetin,
Siks kunnes itse saavat toden kuulla.

KUNINGAS HENRIK.

Niin, liian totta, Warwick, hän on kuollut.
Vaan kuin, sen tietää Herra, eikä Henrik.
Käy tuonne, tutki kuolleen ruumista
Ja tästä äkkisurmast' ota selvä.

WARWICK.

Sen tahdon tehdä. Sinä, Salisbury,
Sill'aikaa pysy hurjan kansan luona.

(Warwick menee lisähuoneeseen ja Salisbury vetäytyy syrjään.)

KUNINGAS HENRIK.

Sä, joka kaikki tuomitset, oi, torju,
Pois torju aatos, joka mieleen pyrkii,
Ett' täss' on väkivallan työtä tehty!
Jos väärää luulen, anna anteeks, Herra!
Sa yksin olet tuomari. Oi, sentään!
Kalpeita huuliaan ma lämmittäisin
Tuhansin suuteloin, ja kasvoilleen
Valaisin suolakyyneilt' ulapoittain,
Rakkautta kuuroon korvaan haastaisin,
Ja tunnustaisin kättä tunnotonta;
Mut turhaa nuo ois tyhjät muistiaiset,
Ja kuolleen mullan-kuvan näkeminen
Se vain mun suruani suurentais.

(Pariovet sisähuoneeseen avataan, ja Gloster nähdään
kuolleen vuoteessaan. Warwick ja muita seisoo ruumiin
ympärillä.)

WARWICK.

Kuningas, nähkääs tätä ruumista!

KUNINGAS HENRIK.

Näen siinä, kuinka hautani on syvä.
Kaikk' onni mainen Humphrey'n sielun kanssa
Pakeni pois, ja hänet kun ma näen,
Niin kuolleenä näen oman elämäni.

WARWICK.

Niin totta, sieluni kuin elää soisi
Sen majesteetin turvissa, jok' otti
Miehuuden päälleen, meitä pelastaakseen
Isänsä vihan kirouksesta,
Niin totta luulen, ett' on väkinäistä
Kuululle tälle herttualle tehty.

SUFFOLK.

Oi, valaa julmaa, vakaan vannottua!
Mut millä Warwick todistaa sen!

WARWICK.

Nähkääs,

Kuink' ehtynyt on veri kasvoinhin!
Olen usein nähnyt luontaisesti kuolleen:
Veretön on se, kalvas, tuhkanharmaa,
Kun veri kaikki syöksyy sydämmeen,
Ja tämä, kuolon kanssa kamppaillessaan,
Sen avuks ottaa vihollista vastaan.
Kun sydän jäähtyy, jäähtyy myöskin veri,
Ja poskia ei palaa punaamaan.
Mut tuon on kasvot vertyneet ja mustat,
Ja silmät, kuopistansa pullollaan,
Kamalan jäykät on kuin kuristetun,
Sieraimet laajat, tukka sotkuinen,
Ja sormet harillaan, kuin sen, mi painii
Henkensä kaupall' ylivoimaa vastaan.
Kas, kuink' on hiukset raitiin tarttuneet,
Ja siro parta takkuinen ja pörrö
Kuin myrskyn lakoama viljapelto!
Niin, murhattu hän täss' on; näistä merkeist'
On pieninkin jo todistuksen voipa.

SUFFOLK.

Ken, Warwick, herttuan ois murhannut?
Minä ja Beaufort häntä vartioimme,
Ja me tok' emme murhaajia liene.

WARWICK.

Olitte Humphrey'n veriviholliset,
Te kumpikin, ja tekö vartioiksi?
Hän varmaan ystävään ei hoidoss' ollut,
Ja vihamiehen saikin, niinkuin nähdään.

KUNINGATAR MARGAREETA.

Siis epäilette näitä loordeja
Glosterin äkkisurmaan vikapäiksi?

WARWICK.

Ken näkee hiehon veriin kuolleena.
Ja teurastajan kirveinensä läsnä,
Epäilee heti, että tuo sen tappoi.
Ken tapaa teiren haukan pesässä,
Aavistaa heti, kuink' on lintu kuollut,
Vaikk' onkin haukan nokka veretön.
Niin epäiltävä tääkin murhenäytös.

KUNINGATAR MARGAREETA.

Suffolkko teurastaja? Miss' on veitsi?
Beaufortko haukka? Miss' on haukan kynnet?

SUFFOLK.

Ei veistä mulla, nukkuvien surmaks,
Vain koston miekka, rauhan ruostuttama;
Sen kirkastan tuon herjan sydämessä,
Mi minuun painaa murhan verileiman.
Sano, jos tohdit, ylvä Warwick-herra,
Ett' olen herttua Humphrey'n kuoloon syypää!

(Kardinaali, Somerset y.m. tulee.)

WARWICK.

Sen Warwick tohtii, minkä Suffolk tohtii.

KUNINGATAR MARGAREETA.

Ei suistaa tohdi kieltään solvaavaa
Eik' ylpeätä herjamieltään heittää,
Vaikk' uhkais Suffolk häntä tuhannesti.

WARWICK.

Vait, rouva, kunnioittaen sen sanon.
Jokainen sana hänen edukseen
Se kuninkaallist' arvoanne tahraa.

SUFFOLK.

Sa tomppele ja tollo loordiksi!
Jos koskaan vaimo petti miestänsä,
Niin saastaisessa vuoteessaan sun äitis
Syleili moukkaa typerää ja siten
Istutti jaloon runkoon maatis-oksen.
Sen oksan sinä olet hedelmä,
Etk' ylevätä Nevillen kantaa.

WARWICK.

Jos ei sua verivelkas varjeleisi,
Ja jos en palkkaa riistäis pyöveliltä,
Näin säästäis sulta sadat häpeät;
Läsn'olo kuninkaan jos ei mua sitois,
Niin, kurja konna, polvillasi saisit
Puheesi pyytää anteeksi ja myöntää

Ett' omaa äitiäsi tarkoitt,
Ja itse että äpäränä synnyit;
Ja anteekspyyntös jälkeen, pelkuri,
Sa palkkas saisit, saisit hornaan mennä,
Katala, joka nukkuvain juot verta.

SUFFOLK.

Sinusta valveilla ma verta lasken,
Jos lähteä nyt tohdit kanssani.

WARWICK.

No, tule heti, tai sun täältä raastan!
Vaikk' olet halpa, kanssas ottelen;
Näin Humphrey'n haamulle teen palveluksen.

(Suffolk ja Warwick menevät.)

KUNINGAS HENRIK.

On puhdas sydän paras panssari;
Mies hurskas kolmasti on varustettu;
Mut alaston, vaikk' yltään aseiss' ois,
Se mies on, jonka tunnon tahraa vääräys.

(Melua kuuluu ulkoa.)

KUNINGATAR MARGAREETA.

Haa! Mitä melua?

(Suffolk ja Warwick palaavat, miekat paljastettuina.)

KUNINGAS HENRIK.

No, mitä, loordit?

Meidänko nähden paljastatte täällä
Vihaista miekkaa? Mikä rohkeus!
Mit' äänekästä meteliä tämä?

SUFFOLK.

Kavala Warwick Bury'n miesten kanssa
Mua miekoin ahdistavat, majesteetti.

(Kansanjoukko meluaa ulkona. Salisbury palaa.)

SALISBURY (ulkona olevalle kansalle).

Seis! Kuninkaalle kerron pyyntönne. —
Näin, herra, sanoa mun kansa kääsee:
Jos Suffolk ei saa heti surmaansa,
Tai häntä Englannist' ei karkoiteta,
Niin linnastanne riistävät he hänet
Ja vitkaan kiduttavat kuolemaan.
Sanovat, että hyvän Humphrey-herttuan
Hän surmas; sanovat myös pelkäävänsä,
Ett' ehkä majesteetinkin hän surmaa.
Siis rakkkaast' alamaisen innosta, —
Ei uhkan halust', eikä niskoittelun,
Ikäänkuin vastustaa teit' aikoisivat, —
He hänen karkoitustaan vaativat.
Sanovat, hengestänne huolehtien,
Ett', armonne jos tahtois nukkua
Ja käskis, ettei häiritä sais teitä
Vihan tai hengenmenon uhalla,
Niin, tästä kiellostanne huolimatta,
Jos näkisivät kyyn, mi hankokielin
Pujahtais salaa majesteetin päälle,
Olisi pakko teidät herättää,
Niin ettei vaarallista unen härmää
Tuo surmamato iki-uneks muuttais.
Siis kiellon uhallakin aikovat,

Jos tahdotte tai ette, teitä kaita
Moisilta käärmeiltä kuin viekas Suffolk,
Jonk' onneton ja myrkyllinen pisto
Setänne hengen salaa vei, jok' oli
Tuhansin kerroin häntä arvokkaampi.

KANSA (ulkona).

Kuninkaan vastaus, lord Salisbury!

SUFFOLK.

Kyll' uskon, että raaka roskajoukko
Voi moisen sanan kuninkaalle laittaa;
Vaan te, mylord, sen asioita käyttte
Vain loistaaksenne puhetaidollanne.
Mut muuta kunniaa ei Salisbury saanut,
Kuin sen vain, että luona kuninkaan
Kävi padanpaikkurien lähettinä.

KANSA (ulkoa).

Kuninkaan vastaus, taikka sisäänmeno!

KUNINGAS HENRIK.

Salisbury, sana viekää, että heitä
Hellästä huolenpidostaan ma kiitän,
Ja vaikk'ei mua kehoittaneet oiskaan,
Niin tehdä aion mitä vaativat.
Suffolkist' olen totisesti aina
Tuhon kruunulleni aavistanut.
Siis vannon nyt sen majesteetin kautta,
Jonk' olen halpa edustaja vain:
Hän kauemmin kuin kolme päivää älköön
Tät' ilmaa saastuttako hengellään,
Jos elää tahtoo!

KUNINGATAR MARGAREETA.

Rukoilen tuon hyvän.

Suffolkin puolesta.

KUNINGAS HENRIK.

Et ole hyvä,

Jos Suffolkia sanot hyväksi.
Vait, sanon; hänen puolestaan jos puhut,
Niin vihaani vain lisäät. Sanassani
Jo yksin sanotussa pysyisin;
Mut kun sen vannoin, on se järkkymätön. —
Jos kolmen päivän päästä sinut nähdään
Maatilkulla mun hallitsemallani,
Niin mailma henkes lunnaiksi ei riitä. —
Tule, Warwick, hyvä Warwick, tule mukaan!
Minull' on suurta sulle ilmaistavaa.

(Kuningas Henrik, Warwick, loordit y.m. menevät.)

KUNINGATAR MARGAREETA.

Tuho ja tuska teitä seuratkoon!
Sydämmen katkeruus ja karvas piina
Ne olkoot teidän seurakumppaninne!
Olette kaksi, piru kolmas olkoon!
Väijyilköön teitä kolminainen kosto!

SUFFOLK.

Pois, hyvä kuningatar, sadatukset!
Nyt raskaan eron Suffolk sinust' ottaa.

KUNINGATAR MARGAREETA.

Hyi, arka akka, hellä raukka, sinä!
Kirota vihamiestäs etkö tohdi?

SUFFOLK.

Kirotut nuo! Miks heitä sadattaisin?
Jos kirous tappaa vois kuin peikon parku,
Niin keksisin niin häijyt myrkkysanat,
Niin karvaat, karkeat ja kauhistavat,
Hammasten kirskeell' esiin käristetyt
Ja paatunutta vihaa yhtä täynnä
Kuin kalvas kateus inhass' onkalossaan.
Kiivaudest' änkyttäisi kieleni;
Kuin piitä iskein silmä säkenöisi;
Hivukset törröttäis kuin mielipuolen;
Niin, joka jäsen sadattais ja kirois.
Mult' ihan sydän särkyis, jos en saisi
Sadattaa heitä. Myrkkyy juomans' olkoon!
Vihava sappi hienoin herkkunsa!
Sypressimetsä armain siimeksensä!
Suloisin silmänruoka basiliskit!
Vienoinkin kosketus kuin käärmeenpisto!
Kyyt sihisevät soittokuntanaan,
Ja säistäjinä turman-huuhkain kuoro!
Kaikk' ilkkauhut mustan helvetin —

KUNINGATAR MARGAREETA.

Rakas Suffolk, tyynny; itseäs vain kiusaat.
Kirosi nuo — kuin peilist' aurinko
Tai liika panos pyssyssä — ne taappäin
Vain ponnahtaa ja itseäsi kohtaa.

SUFFOLK.

Kirotta käskit; nytkö käsket jättää?
Nyt, kautta maan, jost' olen karkoitettu!
Kirotta voisin koko talvis-yön,
Vaikk' alastonna vuoren huipull' oisin,
Miss' ei suo kylmän viima ruohon nousta,
Ja pitää kaikki hetken leikkinä.

KUNINGATAR MARGAREETA.

Oi, pyydän, tyynny! Mulle kätes anna,
Sit' että huolivesin kostuttaisin.
Paikasta tuosta älköön taivaan sade
Suruni muistoksia haihduttako!

(Suutelee hänen kättään.)

Tuo muisku kätees painukoon, ett' aina
Nää huulet muistaisit, jotk' ovat sulle
Tuhannet huokaukset huokuneet!
Nyt mene, tuskan että tuta saisin;
Tääll' ollessasi vain sit' aavistan
Kuin kylläinen, jok' ajattelee nälkää.
Takaisin kutsun sun, tai minut myöskin
Maanpakoon syöskööt; ja maanpaossa
Ma olenkin, jos sinust' olen erin.
Pois! Vaiti! Pois, pois, pois! — Oi, älä vielä!
Kaks tuomittua ystävää näin erii
Tuhansin suuteloin ja jäähyväisin,
Mi sadasti on raskaampaa kuin kuolo.
Hyvästi! Hyväst' elämä ja Suffolk!

SUFFOLK.

Näin kymmenesti maasta karkoitettu
On Suffolk parka: kerta kuninkaan,
Ja kolme kertaa kolme sinun kauttas.
En maata sure, sun vain pois kun saisin;
On kyllin väkirikas erämaa,
Jos sun on taivaallinen seuras mulla;

Miss' olet sinä, siell' on itse mailma
Ja mailman riemut; missä et sin' ole,
Siell' erämaa on. Enempää en jaksa. —
Oi, elä sinä, elost' iloitse;
Mun iloni on, että sinä elät.

(Vaux tulee.)

KUNINGATAR MARGAREETA.
Mihinkä Vaux'lla kiire? Mitä tiedät?

VAUX.
Vain ilmoittaisin kuninkaalle, ett' on
Juur' kuolemaisillansa kardinaali:
Äkisti kääntynyt on kovaan tautiin,
Tuijottaa, läähöttää ja ilmaa haukkoo,
Maan kiroo lapsia ja Luojaa herjaa.
Välistä puhuu, niinkuin Humphreyn haamu
Ois vieress' aivan; huutaa kuningasta,
Patjalleen kuiskaa, niinkuin tälle kuiskais
Sydämmen raskaan salaisuuksia.
Ja ilmoittamaan tulin kuninkaalle,
Ett' ihan nyt hän häntä ääneen huusi.

KUNINGATAR MARGAREETA.
Vie surusanomasi kuninkaalle.

(Vaux menee.)

Voi inhaa ikää! tuskan sanomaa!
Vaan miksi kurjaa hetken hukkaa itken,
Suffolkin unhottaen, kalleuteni?
Miks en ma sure sua yksin, Suffolk,
Ja suvituulen kanssa kilpaa itke?
Se maata kastaa; minä suruani.
Pois joutuin! Tulossa on kuningas;
Jos luotani sun tapaa, vie sun surma.

SUFFOLK.
En elää voi, jos sinust' eriän;
Ja kuolema sun luonas mit' ois muuta
Kuin vieno uinahdus sun sylissäsi?
Täss' ilmaan henkeni ma huokuisin
Niin hiljaa, tuskatta kuin imulapsi,
Jok', äidin nänni suussa, kuoloon vaipuu.
Mut, sinust' erin, sinua kuin hullu
Huutaisin ummistamaan silmäni
Ja huulillasi suuni sulkemaan.
Niin sielun lennossaan sa pidättäisit,
Tai sinun ruumiisees sen huokuisin;
Elysiumiss' eläisi se silloin.
Sun luonas kuolo oisi leikki-kuolo,
Mut sinust' erin tuskan kidutus.
Oi, suo mun jäädä, tulkoon mitä tulkoon!

KUNINGATAR MARGAREETA.
Pois! Vaikk' on ero niinkuin poltinrauta,
Niin kuolettavaan haavaan on se tarpeen.
Pois Ranskaan, Suffolk! Mulle kirjoita;
Jos missä mailman sopess' oletkaan,
Niin mull' on Iris, joka sinut löytää.

SUFFOLK.
Ma menen.

KUNINGATAR MARGAREETA.
Ota sydämmeni myötä.

SUFFOLK.

Juveeli kurjimmassa lippaassa,
Mik' arvokalun kätkenyt on koskaan.
Kuin laiva särkynyt, nyt eritään:
Tää mun on kuolintieni.

KUNINGATAR MARGAREETA.
Minun tää.

(Menevät eri taholle kumpikin.)

Kolmas kohtaous.

Lontoo. Kardinaali Beaufortin makuuhuone.

(Kuningas Henrik, Salisbury, Warwick y.m. tulevat.
Kardinaali makaa vuoteessaan, palvelijoita seisoo
vuoteen vieressä.)

KUNINGAS HENRIK.
Kuin voit sa, Beaufort? Puhu kuninkaalles.

KARDINAALI.
Jos kalma olet, Englannin saat aarteet,
Joll' ostaa toisen voit sa moisen saaren,
Jos mun vain annat elää tuskitta.

KUNINGAS HENRIK.
Oi, mikä merkki huonon elämän,
Kun noin on kauhistava tuonen tulo!

WARWICK.
Se kuningas on, joka puhuu, Beaufort.

KARDINAALI.
Jos mieli, viekää minut oikeuteen.
Hän kuoli vuoteessansa: missäs muuten?
Pakottaa voinko ihmist' elämään? —
Oi, laatkaa räökkäämästä! Tunnustan. —
Taas elossako? Näyttäkää, miss' on:
Tuhannen puntaa, jos saan hänet nähdä! —
Ei silmiä! Ne soaissut on multa.
Oi, silittäkää hiukset! Pystyss' on ne
Kuin tymäpuikot, joihin sieluni
Takeltuu siivet. Tuokaa juotavaa!
Sanokaa rohtoherralle, ett' antaa
Sen tuiman myrkyn, jonka hältä ostin.

KUNINGAS HENRIK.
Oi, ikihallitsija taivasten,
Luo armon katse tuohon onnettomaan!
Pois aja tunkeileva vihollinen,
Jok' ahdistaa tuon raukan sielua!
Povestaan huuhto musta epätoivo!

WARWICK.
Kas, kuinka kuolontuska muodon murtaa!

SALISBURY.
Hänt' älä häiri; rauhass' eritköön.

KUNINGAS HENRIK.
Sielulleen rauha, jos niin Herra tahtoo! —
Jos taivast' ajattelet, kardinaali,
Niin kättä nosta, anna toivon merkki. —
Ei merkkiä! Hän kuolee. Armo hälle!

WARWICK.

Hirnuista elämätä todistaa
Noin julma kuolo.

KUNINGAS HENRIK.

Älkää tuomitko;
Me syntisiä kaikki olemme. —
Hält' ummistakaa silmät; uudin eteen!
Ja kaikki hartauteen vaipukaamme.

(Menevät.)

NELJÄS NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohtaus.

Kent. Merenrannikko lähellä Doveria.

(Laukauksia kuulun mereltä. Sen jälkeen astuu venheestä maalle merikapteeni, perämies ja alaperämies, Valter Mereinen ynnä muita; niiden joukossa Suffolk valepukuisena, ja muita ylimyksiä vankeina.)

KAPTEENI.

On kailava ja arka päivä-lörppä
Jo meren helmaan hiipinyt, ja sudet
Nyt ulvonnallaan herättävät kaakit,
Jotk' yötä murheen-synkkää hinaavat
Ja veltot lerppasiipens' yli hautain
Levittelevät, kidast' usmaisesta
Tympäävää pimeytt' ilmaan huokuen.
Nyt anastetun laivan miehet tuokaa;
Sill' aikaa särkällä kun ankkuroimme,
He tässä lunastakoot henkensä
Tai verin särkän hiekkaa kirjavoitkoot.
Tuon vangin sulle annan, perämies; —
Ja, sinä, alaperämies, saat tämän; —
Ja tuo (osoittaen Suffolkia) on, Valter Mereinen, sun osas.

1 YLIMYS. Perämies, mitä lunnaiks vaadit? sano.

PERÄMIES.

Tuhannen kruunuako tai kaula poikki!

ALAPERÄMIES.

Te saatte saman antaa — taikka päänne.

KAPTEENI.

Tuhannen kruunuako Teistä liikaa,
Ja sentään käytte ylimyksistä? —
Pää poikki konnain! — Kuolla teidän täytyy.
Ei niiden päitä, jotka meiltä kaatui,
Noin turhan turha rahamäärä korvaa.

1 YLIMYS. Ma maksan sen, kun säästät henkeni.

2 YLIMYS. Ja minä myös; ja heti tilaan rahat.

MEREINEN.

Kun iskin laivaan, meni multa silmä;
(Suffolkille) Ja siitä kostoksi sun täytyy kuolla,
Ja noiden myös, jos minä päättää saan.

SUFFOLK.

Ylimys olen: tässä on Yrjön-risti;

Sa vaadi mitä vain, ma kaikki maksan.

MEREINEN.

Ja minä myöskin olen ylimys;
Nimeni Valter Mereinen. No, mitä?
Miks tuijottelet? Kuolemaako pelkää?

SUFFOLK.

Nimeäs pelkään, siin' on kuolon sointaa.
Minulle tietäjä on ennustanut
Mereiseen hätään että hukkuisin.
Mut verenhimos älköön tästä nousko;
Nimes' on, oikein ääntäin, Merinen.

MEREINEN.

Mereinen taikka Merinen, yks kaikki!
Nimeemme viel' ei tahraa ole jäänyt,
Jot' ei ois siitä miekoin pesty pois.
Siis kostollani jos ma kauppaa hieron,
Niin miekka multa murskatkaa ja kilpi,
Ja pelkuriksi minut huutakaa.

(Iskee kiinni Suffolkiin.)

SUFFOLK.

Seis, Mereinen, sun vankisi on prinssi,
Suffolkin herttua, William de la Poole.

MEREINEN.

Suffolkin herttuako ryysyissä?

SUFFOLK.

Niin, mut nää ryysyt herttuaan ei kuulu;
Zeus valepuvuss' oli, miks en minä?

KAPTEENI.

Mut Zeus ei surmaans' saanut kuin nyt sinä.

SUFFOLK.

Katala moukka, kuninkaan ei verta,
Ei Lancasterin arvokasta verta
Saa moinen tallirenki vuodattaa.
Suutelit kättäin, jalustinta pidit,
Lakitta juoksit juhdan vieressä,
Pään nyökkäyksestä jo autuaana.
Mua maljain ääress' usein palvelit,
Nuoleksit tähteitä, ja pöydän luona
Matelit polvillas, kun atrioin
Ma kuningatar Margareetan kanssa.
Sa tuota muistele ja harjas laske,
Ja ajatonta röyhkeyttä hilli.
Sa usein seisoi eteisessäni
Ja nöyräst' odottelit tuloani.
Tää käsi usein on sua suositellut,
Ja nyt se tukkii sulta riettaan suun.

MEREINEN.

Kapteeni, pistätkö ma tuota konnaa?

KAPTEENI.

Jahk' ensin minä häntä sanoin pistän,
Niinkuin hän mua pisti.

SUFFOLK.

Halpa orja,
Sanas on tylsät niinkuin sinä itse.

KAPTEENI.

Pois viekää tuo ja isonveneeseen laitaan
Pää katkaiskaa.

SUFFOLK.

Siin' omas uskallat.

KAPTEENI.

Niin, Poole.

SUFFOLK.

Poole?

KAPTEENI.

Poole, puolherra, rupaherra,
Lika ja loka, jonka saasta sokaa
Englannin hopeaisen juomalähteen.
Nyt tukin ammottavan suusi tuon,
Jok' ahminut on valtakunnan aarteet;
Tomua suudella saa huules, jotk' on
Kuningatartha suudelleet; ja sinä,
Jok' ilkuut hyvän Humphrey-herttuan surmaa,
Nyt suotta irjut tunnotonta tuulta,
Jok' ivaten sua viuhuu vasten naamaa.
Vihille mene hornan noitain kanssa,
Siks että valtaherralle sa naitit
Tyttären halvan kuninkaan, mi vailla
On maata, kruunua ja alamaista.
Sa pirun-taidollasi suureks kasvoit
Kuin vallan-ahnas Sulla, herkutellen
Emosi sydänveren pisaroilla.
Anjoun ja Mainen Ranskalle sa möit;
Sun tauttas ynseät normannit meitä
Ei kutsu herroikseen; ja Picardie
Voutimme tappoi, linnat vei, ja miehet
Verisnä, ryysyisinä kotiin laittoi.
Ylevä Warwick ja Nevilit, jotka
Ei koskaan suotta miekkaa paljastaneet,
Vihasta sinuun, säillään tarttuvat;
York-suku — jonka hallinnosta syökse
Kuninkaan viattoman halpa murha
Ja kopea ja röyhkä hirmuvalta —
Kostosta palaa; lipuiss' ylväissä
Pilkoittaa pilven piilost' aurinkomme,[6]
Ja alla seisoo: *nubibus invitis*.
Aseissa kansa täällä Kentiss' on,
Ja päätteeks häpeä ja mieronköyhyys
On kuninkaamme linnaan hiipinyt;
Sun syysi kaikki. — Pois! — Pois hänet viekää.

SUFFOLK.

Josp' oisin Jumala, ja salamoilla
Nuo kehnot orjat murskata jos saisin!
Vähällään kurja pöyhkeilee; tuo konna.
Vain purren päällikkö, on uhkaavampi
Kuin Bargulus,[7] Illyrian merirosvo.
Ei kotkain verta ime kuhnurit,
Vain mehiläisten pesiä ne ryöstää.
On mahdotonta, että minut surmais
Mokoma halpa palkkamies kuin sinä.
Ei nosta sanas katumaa, vaan vihaa.
Kuningatar mun Ranskaan lähetti;
Ma vaadin, että joutuin viet mun sinne.

KAPTEENI.

Mereinen! —

MEREINEN.

Pois, Suffolk, minä kuolemaan sun vien.

SUFFOLK. *Gelidus timor occupat artus*: — sua pelkään.

MEREINEN.

Ja syystä pelkää, sen saat kohta nähdä.

No, joko poiss' on miehuus? Joko taivut?

1 YLIMYS. Rukoile, Suffolk, puhu kauniisti.

SUFFOLK.

Suffolkin vallaskiel' on tyly, tuima,

Se voi vain kärkeä, ei kerjätä.

Pois se, ett' alamaisin rukouksin

Ma mokomia kunnioisin! Ennen

Panisin pääni mestauspölkylle,

Kuin polveani muille notkistaisin

Kuin jumalalleni ja kuninkaalle;

Niin, ennen pääni veripuussa keikkuu,

Kuin halvan orjan eessä paljastuu.

Pelosta tosi-aateli on vapaa:

Enemmän kestän, kuin sa tehdä tohdit!

KAPTEENI.

Pois hänet vie, ja tuki hältä suu.

SUFFOLK.

Soturit, näyttäkää nyt julmuutenne,

Ett' ikikuuluks tulis kuolemani. —

Saa konnilt' usein suuret miehet surman:

Niin roomalainen miekkailija-orja

Hyvän tappoi Tullion; äpärä Brutus

Caesarin surmas; villi saarikansa

Pompejon; rosvot murhaa Suffolkin.

(Suffolk menee Mereisen ja muiden kanssa.)

KAPTEENI.

Nyt niistä, joiden lunnaat määräsimme,

Saa toinen mennä, niin on tahtomme;

Te tulkaa siis, ja tuo saa lähteä.

(Kaikki menevät, paitsi ensimmäinen ylimys.)

(Mereinen palaa, kantaen Suffolkin ruumista.)

MEREINEN.

Tuoss' olkoon pää ja ruumis, siksi kuin

Ne kuningatar, lemmikkinsä, hautaa.

(Menee.)

I YLIMYS.

Oi, veristä ja julmaa näytelmää!

Tuon ruumiin kuninkaalle viedä tahdon.

Jos hän ei kosta, kostaat ystävät

Ja kuningatar, joka häntä lempi.

(Kantaa pois ruumiin.)

Toinen kohtaus.

Blackheath.

(Yrjö Bevis ja Juho Holland tulevat.)

YRJÖ. Kas niin, hanki nyt miekka itsellesi, vaikka puusta tehty; he ovat jo kaksi päivää olleet jalkeilla.

JUHO.

Sitä tarpeellisempi heille, että pääsevät lepoon.

YRJÖ. Tiedäppäs, että Jack Cade, verkakankuri, aikoo siistitää yhteiskuntaa, ja kääntää ja uudelleen sitä nukittaa.

JUHO. Se onkin tarpeellista, sillä se alkaa jo olla nukkavieru. Sen totta sanon, että täällä Englannissa ei ole ollut mitään rattoa, sitten kuin aateliset rupesivat nousemaan.

YRJÖ.

Oi, surkeita aikoja! Käsiyöläisten kuntoon ei panna mitään arvoa.

JUHO.

Aateli pitää häpeänä kantaa etunahkaa.

YRJÖ. Ja mikä vielä pahempaa: kuninkaan neuvosmiehet eivät ole hyviä työmiehiä.

JUHO. Niin oikein, ja kuitenkin sanotaan kirjassa: "tee työtä ammatissasi", joka merkitsee sitä, että hallitusmiesten pitää olla työmiehiä; ja siis pitäisi meidän olla hallitusmiehinä.

YRJÖ. Oksaan osattu! Ei ole parempaa kelpo sydämmen tunnusmerkkiä kuin kova käsi.

JUHO.

Näen heidät, näen heidät! Siinä on Bestin poika, nahkuri Winghamista, —

YRJÖ.

Hän saa vihollistemme nahat, tehdäkseen niistä koirannahkaa.

JUHO.

Ja Dick, teurastaja, —

YRJÖ. No, silloin sitä syntiä nuijataan otsaan kuin härkää ja vääryydeltä leikataan kurkku kuin vasikalta.

JUHO.

Ja Smith, kankuri, —

YRJÖ. *Argo*, niiden elämänlanka on kehrätty.

JUHO.

Tulkaa, lyöttäytykäämme noiden seuraan.

(Rummunpärrytystä. Cade, Dick teurastaja, Smith kankuri ja suuri joukko muita tulee.)

CADE. Me, John Cade, siksi kutsuttu luulotellun isämme mukaan, — sillä vihollistemme pitää kaatua maahan meidän eteemme, — hengen kutsumuksesta kutsuttu kukistamaan kuninkaita ja ruhtinaita — vaadimme hiljaisuutta!

DICK.

Hiljaa!

CADE.

Isäni oli Mortimereja, —

DICK (syrjään).

Hän oli kunnan mies ja hyvä muurari.

CADE.

Äitini oli Plantageneteja, —

DICK (syrjään).

Tunsin hänet hyvin, hän oli lastenämmä.

CADE.

Vaimoni oli Lacyn sukua.

DICK (syrjään).

Niin tosiaankin, hän oli kulkukauppiaan tytär ja myyskenteli lasia.

SMITH (syrjään). Mutta nyt, kun ei enää jaksa reppua kantaa, on hän ruvennut kotipyökkäriksi.

CADE.

Niinmuodoin olen minä kunniakkaasta huoneesta.

DICK (syrjään). Niin, totisesti, sillä paljas maa on kunniakas paikka, ja siinä hän syntyi, pensaankakana; sillä hänen isällään ei ollut muuta huonetta kuin tyrmä.

CADE.

Mieltä minussa on.

SMITH (syrjään).

Niin kyllä, mieltä sitä kerjätessäkin tarvitaan.

CADE.

Paljon minä voin kestää.

DICK (syrjään). Siitäkös puhuttakaan; olen nähnyt häntä piiskattavan kolmena markkinapäivänä perätysten.

CADE.

En pelkää miekkaa enkä tulta.

SMITH (syrjään). Miekkaa hänen ei tarvis pelätä, sillä hänen takissaan ei ole pistämän paikkaa.

DICK (syrjään). Mutta tulta hänen tulisi pelätä, sillä hänellä on kädessä poltinmerkki lampaan varkaudesta,

CADE. Olkaa siis urhoollisia, sillä päällikkönne on urhoollinen ja lupaa panna toimeen parannuksia. Englannissa pitää saada vastedes ostaa seitsemän puolen-pennin sämpylää yhdellä pennillä; kolmen korttelin kannun pitää vetää kymmenen korttelia; ja kaljaa ei saa juoda, se on kuolemanrikos. Kaikki valtakunnassa tulee olla yhteistä,[8] ja minun paraatihevoseni pitää käydä Cheapsidessä laitimella. Ja kun minä tulen kuninkaaksi, — ja kuninkaaksi minä tulen. —

KAIKKI.

Jumala varjelkoon teidän majesteettianne!

CADE. Kiitoksia vain, hyvät kansalaiset! — niin ei enää tarvita mitään rahaa, sillä kaikki saavat syödä ja juoda minun kustannuksellani; ja minä puetan kaikki samaan pukuun, niin että he olisivat yksimieliset kuin veljekset ja kunnioittaisivat minua herranaan.

DICK.

Ensi työksi tapamme kaikki lakiherrat.

CADE. No, senhän minä aionkin tehdä. Eikö ole surkuteltavaa, että viattoman lampaan nahasta tehdään pergamenttia; joka pergamentti, kun sitä vähän töhritään, voi tehdä lopun ihmisestä. Sanotaan, että mehiläiset pistävät; mutta minä sanon, että mehiläisten vaha sen tekee, sillä yhden ainoan kerran olen pannut sinettini paperiin, ja siitä asti en ole hetkeäkään ollut omassa nahassani. Mitä nyt? Kuka se siellä?

(Muutamia tulee, tuoden mukanaan Chathamın kirjurin.)

SMITH.

Chathamın kirjuri; hän osaa kirjoittaa ja lukea ja laskea.

CADE.

Oi, inhottavaa!

SMITH.

Me tapasimme hänen korjaamassa oppilaittensa kirjoituksia.

CADE.

Sekös vasta konna!

SMITH.

Hänellä on taskussa kirja, jossa on punaisia puustaveita.

CADE.

Mutta hänpäs on oikea velho.

SMITH.

Hän osaa laittaa supliikkeja ja kirjoittaa virkakirjoitusta.

CADE. Ikävä seikka: se mies on, totta viekoon, kunnan mies; hän ei saa kuolla, jos vain en häntä syylliseksi löydä. — Tule tänne, mies, tahdon sinua tutkia. Mikä on nimesi?

KIRJURI.

Emanuel.

DICK. Niin ruukataan kirjoittaa julkisten kuulutusten otsaan. — Sinun tulee käymään hullusti.

CADE. Anna sinä minun puhua. — Ruukaatko itse kirjoittaa nimesi, vai käytätkö puumerkkiä, niinkuin muut kunnialliset arki-ihmiset?

KIRJURI. Olen, Jumalan kiitos, saanut niin hyvän kasvatuksen, että osaan kirjoittaa nimeni.

KAIKKI.

Hän on tunnustanut; viekää pois hänet! Hän on konna ja petturi.

CADE. Viekää pois hänet, sanon minä! Hirttäkää hänet, kynä ja mustepullo kaulassa.

(Kirjuri viedään pois.)

(Mikko tulee.)

MIKKO. Missä on ylipäällikkömme?

CADE.

Tässä minä olen, sinä alasälli.

MIKKO. Pakoon, pakoon, pakoon! Sir Humphrey Stafford ja hänen veljensä ovat kuninkaan sotavoiman kanssa aivan lähellä.

CADE. Seis, konna, seis, tai hakkaan sinut maahan! Hänpä tulee tekemisiin miehen kanssa, joka on yhtä hyvä kuin hän itse. Eihän hän ole muuta kuin ritari, vai mitä?

MIKKO.

Ei.

CADE. Tullakseni hänen vertaisekseen, tahdon lyödä itseni ritariksi heti paikalla. (Polvistuu.) Nouse, sir John Mortimer! Ja nyt hänen kimppuunsa!

(Sir Humphrey Stafford ja hänen veljensä William tulevat sotajoukkoineen rumpujen soudessa.)

STAFFORD.

Kapina-roistot, Kentin loka, saasta,
Aseenne heittäkää, te hirtehiset!
Pois kölsiinne, ja jättäkää tuo moukka!
Kuningas armias on, jos sen teette.

WILLIAM STAFFORD.

Mut julma, raivokas ja verenahnas,
Jos niskuroitte; antaukaa tai kuolkaa!

CADE.

Viis piittaaan noista silkki-orjista!
Vain teille puhun, hyvät kansalaiset,
Joit' aion tästä puolin hallita,
Lain mukaan kruunun perijä kun olen.

STAFFORD.

Katala, isäs oli muurari,
Ja itse olet leikkuri, vai mitä?

CADE.

Puutarhuri se oli Aatamikin.

STAFFORD.

Mut se ei kuulu tähän.

CADE.

Kuuluu kyllä.

Mortimer, Marchin kreivi, eikö ollut
Hän nainut Clarence-herttuan tyttären?

STAFFORD.

Oli oikein.

CADE.

Ja tästä syntyi hänelle kaksoset.

WILLIAM STAFFORD.

Valetta!

CADE.

Siinäpä se kysymys;

Mut minä sanon, että se on totta.

Vanhempi imettäjän hoitoon pantiin

Ja kerjuu-akka hänet varasti,

Kun suvustaan ei tiennyt, ja kun kasvoi,

Rupesi muurariksi; minä olen

Sen miehen poika, kieltäkää, jos voitte.

DICK.

Se on päivän selvää; siis hänestä tehdään kuningas.

SMITH. Hän muurasi takka-uunin isäni taloon, ja siitä ovat tiiliskivet elävinä todistuksina vielä tänä päivänä: älkää siis huoliko kieltää.

STAFFORD.

Siis luotatte tuon kehnon orjan sanaan,

Jok' asioista puhuu, joit' ei tunne.

KAIKKI.

Tietysti luotamme; siis, korjatkaa luunne!

WILLIAM STAFFORD.

Jack Cade, tuon sulle Yorkin herttua neuvoi.

CADE (syrjään). Valehtelee; itse sen olen keksinyt. — Mene, ukkoseni, sano kuninkaalle minun puolestani, että isänsä, Henrik viidennen, tähden, jonka aikana pojat pelasivat nappikuoppaa ranskalaisista kruunuista, minä suostun siihen, että hän saa hallita, mutta minä tahdon olla hänen protektorinsa.

DICK. Ja lisäksi tahdomme lord Sayn pään, siksi että hän myi pois Mainen herttuakunnan.

CADE. Ja siihen meillä on laki ja oikeus; sillä sen kautta Englanti on tehty rammaksi, ja saisi nyt kulkea sauvan varassa, jos en minä sitä voimallani kannattaisi. Sen sanon teille, te kuningaskumppanit, että tuo lord Say on kuohinut yhteiskunnan ja tehnyt siitä salvion; ja päälle päätteeksi, hän osaa puhua ranskaa, ja niinmuodoin hän on petturi.

STAFFORD.

Oi, surkeata tietämättömyyttä!

CADE. Niin, vastatkaa, jos voitte. Ranskalaiset ovat meidän vihollisemme; no siis, minä vain kysyn: voiko se, joka puhuu vihollisen kielellä, olla hyvä neuvonantaja, vai ei?

KAIKKI.

Ei, ei, ja sen vuoksi me vaadimme hänen päänsä.

WILLIAM STAFFORD.

Siis, koska hyvät sanat eivät auta,

Kuninkaan joukot viemme heitä vastaan.

STAFFORD.

Julista, airut, joka kaupungissa,

Ett' on se petturi, ken Cadeen liittyy;

Ja joka tappelusta pakenee,

Se, vaimon, lasten nähden, varotukseks

Tupansa ovipieleen hirtetään. —

Kuninkaan ystävät, mua seuratkaa!

(Molemmat Staffordit menevät sotavoimmeen.)

CADE.

Te, kansan ystävät, mua seuratkaa. —
Vapaus kutsuu, miehiä nyt olkaa;
Kaikk' alas, loordit, aatelit! Ei muita
Saa armahtaa, kuin kell' on paikkakengät:
Ne säästävää on, kunnan väkeä;
Jos tohtisivat, liittyisivät meihin.

DICK.

He ovat jo järjestyksessä, ja marssivat meitä vastaan.

CADE. Mutta me olemme vasta silloin järjestyksessä, kun olemme oikein epäjärjestyksessä.
Eteenpäin, mars!

(Menevät.)

Kolmas kohtaus.

Toinen kohta Blackheathia.

(Sotamelskettä. Molemmat puolueet tulevat ja taistelevat;
molemmat Staffordit kaatuvat.)

CADE.

Missä on Dick, teurastaja Ashfordista?

DICK.

Tässä.

CADE. He kaatuivat tieltäsi kuin lampaat ja härjät; ja sinä liikut, niinkuin olisit ollut omassa teurastushuoneessasi; ja sen vuoksi minä sinut palkitsen seuraavalla tavalla: paastoaika tehdään kahta pitemmäksi, ja sinä saat oikeuden teurastaa sata, yhtä vailla.

DICK.

En enempää pyydä.

CADE. Ja, totta puhuen, vähempää et ansaitse. Tätä minä kannan voiton merkinä, (Ottaa maasta Staffordin asevaruksen.) ja nuo ruumiit saavat laahata hevoseni perässä, kunnes tulen Lontooseen, missä annamme kantaa lordmajorin miekkaa edellämme.

DICK. Jos tahdomme menestyä ja jotain hyvää tehdä, niin murtakaamme auki vankilat ja päästäkäämme vangit ulos.

CADE.

Ole huoleti, kyllä minä siitä vastaan. Tulkaa pois, nyt marssimme Lontoota kohti.

(Menevät.)

Neljäs kohtaus.

Lontoo. Huone kuninkaanlinnassa.

(Kuningas Henrik lukee anomuskirjaa; herttua Buckingham ja lord Say hänen vieressään; etäällä kuningatar Margareeta, joka suree, Suffolkin pään yli kumartuneena.)

KUNINGATAR MARGAREETA.

Sanotaan: suru mielen laimentaa,
Ja turmelee ja tekee pelokkaaksi.
Siis itku pois, ja mieti kosta!
Mut ken vois itkun heittää, tuon kun näkee?
Levätköön tuossa rinnoillani pää;
Mut missä syleiltäväni on ruumis?

BUCKINGHAM.

Minkä vastauksen antaa teidän armonne kapinoitsijain anomuskirjaan?

KUNINGAS HENRIK.

Lähetän heille jonkun pyhän piispan.
Varjelkoon taivas, että miekkaan hukkuis
Niin monta sielu-parkaa! Ennen itse
Jack Caden kanssa neuvoon käyn, kuin sallin
Verisen sodan heidät hukuttaa. —
Mut varro, luen kertaalleen sen vielä.

KUNINGATAR MARGAREETA.

Oi, julmureita! Tuoko kaunis muoto
Mua hallinnut on niinkuin kiertotähti,
Ja noit' ei voinut sääliin taivuttaa,
Jotk' eivät ansainneet sit' edes nähdä?

KUNINGAS HENRIK.

Lord Say, Jack Cade on vannonut, ett' aikoo
Hän pääsi ottaa.

SAY.

Mutta minä toivon,
Ett' aikoo majesteetti ottaa hänen.

KUNINGAS HENRIK.

Mit', armas puolisoni? Yhäkö
Suffolkin surmaa valitat ja itket?
Jos minä kuolisin, niin pelkään, armas,
Ett'et mua itkis noin.

KUNINGATAR MARGAREETA.

En, ystäväni,
En itkisi, vaan eestäs kuolisin.

(Sanansaattaja tulee.)

KUNINGAS HENRIK.

No, mitä uutta? Miksi moinen kiire?

SANANSAATTAJA.

Kapinalliset on Southwarkissa; pakoon!
Cade julistaa, ett' on hän Mortimer
Ja Clarence-herttuasta polveutuu;
Valtaajaks sanoo armonne, ja vannoo
Westminsterissä kruunun ottavansa.
Sotavoimanansa ryysyinen on joukko
Tylyä, raakaa moukkaväkeä;
Lord Staffordin ja tämän veljen surma
On heitä rohkaissut ja innostanut.
Lait, opit, hovit, aatelit, ne heistä
Rojua vain on, tuhon omaa kaikki.

KUNINGAS HENRIK.

Oi, jumalattomia ihmisiä!
He eivät tiedä mitä tekevät.

BUCKINGHAM.

Palatkaa Killingworthiin, majesteetti,
Siks kuin on vahva sotavoima koottu.

KUNINGATAR MARGAREETA.

Oi, Suffolk-herttua jos eloss' oisi,
Niin kapina ois pian ehkäisty.

KUNINGAS HENRIK.

Lord Say, nuo petturit sua vihaavat,
Siis Killingworthiin tule kanssamme.

SAY.

Näin kuninkaani henki joutuis vaaraan:

Mun näköni jo heissä vihan nostaa;
Ja sen vuoks tähän kaupunkiin ma jään,
Ja piilen täällä miten parhaaks nään.

(Toinen sanansaattaja tulee.)

2 SANANSAATTAJA.

Jack Cade on valloittanut Lontoon sillan;
Taloistaan lähtee porvaristo pakoon;
Alhainen kansa, saalist' ahnehtien,
Liittäytyy petturiin; he vannovat
Hävittävänsä kaupungin ja linnan.

BUCKINGHAM.

Pois viipy! Ratsun selkään!

KUNINGAS HENRIK.

Tule, armas!

Jumal' on toivomme, Hän meitä auttaa.

KUNINGATAR MARGAREETA.

Mun meni toivoni, kun Suffolk kaatui.

KUNINGAS HENRIK (Lord Saylle.)

Hyvästi! Kapinoivia ä! usko.

BUCKINGHAM.

Ä! usko ketään, pelost' että petyt.

SAY.

Viattomuuteeni ma yksin uskon;

Siks olen rohkea ja pelvoton.

(Menevät.)

Viides kohtaus.

Tower.

(Lord Scales ja muita kävelee muurilla; alhaalle ilmestyy
muutamia porvareita.)

SCALES.

Mitä kuuluu? Onko Jack Cade voitettu?

1 PORVARI. Ei, mylord, eikä siltä näytäkään; he ovat valloittaneet sillan ja tappavat kaikki, jotka heitä vastustavat. Lordmajori pyytää apua teidän armoltanne Towerista, puolustaaksen Cityä kapinoitsijoita vastaan.

SCALES.

Mit' ilman olla voin, sen kaiken annan;

Mut minuakin ahdistavat he:

Jo Towerin yrittivät valloittaa.

Pois Smithfieldiin, ja kootkaa väkeä!

Lähetän avuks sinne Matthew Gough'n.

Kuninkaan, maan ja hengen eestä lyökää!

Hyvästi vain! Mun täytyy tästä mennä.

(Menevät.)

Kuudes kohtaus.

Tykkikatu.

(Jack Cade tulee seuralaisineen. Hän lyö sauvallaan
Lontoon-kiveen.[9])

CADE. Nyt on Mortimer tämän kaupungin herra. Ja tässä, Lontoon-kivellä istuen, säädän ja käsken

että, kaupungin kustannuksella, Lontoon putkikaivosta ei saa juosta muuta kuin punaista viiniä tänä meidän hallituksemme ensimmäisenä vuosikautena. Ja vast'edes on se valtiopetosta, jos joku kutsuu minua muuksi kuin lord Mortimeriksi.

(Soturi tulee juoksujalassa.)

SOTURI.

Jack Cade! Jack Cade!

CADE.

Lyökää kuoliaaksi se mies!

(Lyövät hänet kuoliaaksi.)

SMITH.

Jos tuo mies on viisas, niin ei hän enää koskaan sano teitä Jack Cadeksi; luulenpa että hän on saanut sangen hyvän varoituksen.

DICK.

Mylord, tuolla on sotajoukko koolla Smithfieldissä.

CADE.

Mennään siis ja tapellaan niiden kanssa. Mutta ensin menkää ja pankaa Lontoon silta palamaan,[10] ja jos voitte, niin polttakaa myöskin Tower poroksi. Kas niin, mars matkaan!

(Menevät.)

Seitsemäs kohtaus.

Smithfield.

(Sotamelskettä. Toisaalta tulee Cade liittolaisineen; toisaalta porvareita ja kuninkaan sotajoukkoja, Matthew Gough johtajana. Tappelevat; porvarit ajetaan pakoon ja Matthew Gough kaatuu.)

CADE. Kas niin, miehet! — Menkää nyt toiset ja repikää maahan Savoija;[11] toiset menkää oikeuslaitoksiin; alas kaikki!

DICK.

Minulla olisi anomus teidän ylhäisyydellenne.

CADE. Vaikka mitä ylhäistä anoisit, niin se sinulle myönnetään tuosta sanasta.

DICK. Ei muuta mitään, kuin että Englannin lait kävisivät ulos teidän suustanne.

JUHO (syrjään). Siitä tulisi, piru vieköön, veriset lait, sillä hän sai keihäästä haavan suuhunsa, ja se ei ole vielä parantunut.

SMITH (syrjään). Ei, Juho, siitä tulisi haisevat lait, sillä hänen henkensä haisee paistetulta juustolta. [12]

CADE. Minä olen asiaa miettinyt; olkoon niin! Menkää ja polttakaa koko valtakunnan arkisto; minun suuni on Englannin parlamenttina.

JUHO (syrjään). Sitte kai saamme purevia asetuksia, jos ei vedetä häneltä hampaita suusta.

CADE.

Ja tästälähin on kaikki oleva yhteistä.

(Sanansaattaja tulee.)

SANANSAATTAJA. Mylord, saalis, saalis! Täällä on lord Say, joka on myynyt ne Ranskan kaupungit; sama mies, joka pani meidän maksamaan yksikolmatta viisitoistanneksia ja yhden killingin punnalta viimeistä sotaveroa.

(Yrjö Bevis tulee lord Sayn kanssa.)

CADE. Hyvä, hän on siitä hyvästä kymmenesti mestattava. Haa, sinä Say, senkin seepekki, senkin

seevesi! Nyt sinä olet meidän kuninkaallisen tuomiovaltamme maalitaulun pilkkuna. Millä voit sinä minun majesteetilleni vastata siitä, että olet antanut pois Normandian munsööri Baisemonculle, Ranskanmaan Dauphinille? Tehtäköön se sinulle tietäväksi tässä meidän läsnäollessamme, nimittäin lord Mortimerin läsnäollessa, että minä olen se luuta, jonka tulee laasta hovi puhtaaksi semmoisesta törystä kuin sinä. Sinä olet sangen petturimaisesti tärvellyt valtakunnan nuorison laittamalla latinankoulun; ja vaikka esi-isillämme ennen ei ollut muita kirjoja kuin pykäläpuu, olet sinä keksinyt tänne präntit ja, kuninkaan ja kruunun ja majesteetin vastukseksi, rakentanut paperimyllyn. Sinulle todistettakoon vasten partaa, että pidät seuranasia ihmisiä, joilla on alinomia suussa nominat ja verpat ja muut mokomat inhottavat sanat, joita ei kristityn korva kestä kuulla. Sinä olet asettanut rauhantuomarit, jotka kutsuvat eteensä köyhiä ihmisiä vastaamaan asioista, joihin he eivät mitään voi vastata. Päälle päätteeksi olet sinä pannut heitä vankeuteen; ja kun eivät ole osanneet lukea, olet sinä heidät hirtättänyt: vaikka he juuri siitä syystä olisivat enimmin ansainneet elää. Sinä ratsastat satulaloimella, eikö totta?

SAY.

Mitä pahaa siinä on?

CADE. Ei ole soveliasta, että sinä annat hevosesi käydä viitassa, kun kunniallisemmat ihmiset kuin sinä käyvät housuissa ja mekossa.

DICK. Vieläpä tekevät työtä paitasillaankin, niinkuin minä itse, esimerkiksi, joka olen teurastaja.

SAY. Te, Kentin miehet, —

DICK.

Mitä sanot sinä Kentistä?

SAY. En muuta kuin tämän: se on *bona terra, mal agens*.

CADE.

Viekää pois, viekää pois! Hän haastaa latinaa.

SAY.

Mua kuulkaa, viekää sitte, minne mieli.
Kent, Caesarin on selitysten mukaan,
Suloisin paikka koko saarella:
Ihana seutu, hyvyksiä täynnä;
Sen kansa rikas, aulis, uljas, uuras;
Te ette siis voi säälist' olla tyhjät.
En Mainea, en Normandiaa myynyt,
Takaisin ostaisin ne hengelläni.
Hyvällä aina käytin oikeutta;
Mun rukous, kyynel voitti, eikä lahjat.
Jos mitä teiltä kiskoin, tarkoitin
Vain kuninkaan ja maan ja teidän turvaa?
Jakelin oppineille suuret summat,
Kosk' itse kirjallani armoon pääsin,
Ja koska näin, ett' tietämättömyys on
Jumalan kirous ja ett' on tiede
Se siipi, jolla noustaan taivaaseen.
Jos teit' ei itse hornan henget riivaa,
Niin ette voine mua murhata.
Tää kieli vieraille on kuninkaille
Puhunut puolestanne.

CADE.

Topp! Milloin sinä olet iskuakaan iskenyt sotatantereella?

SAY.

Isoill' on pitkät kädet; usein iskin
Ma umpimähkään vain, ja hengilt' iskin.

YRJÖ.

Mikä inhottava pelkuri! Mitä? Karkaa ihmisiin takaapäin!

SAY.

Nää posket kalvaaks valvoin teidän tähden.

CADE.

Anna hänelle korvapuusti, niin tulevat taas punaisiksi.

SAY.

Heikoks ja sairaaks pitkä istuminen
Mun teki, köyhäin juttuja kun ajoin.

CADE.

Siis teidän pitää saada vähän hamppulientä ja tapparan apua.

DICK.

Miksi vapiset, mies?

SAY.

Mun valtaa halvaus, eikä suinkaan pelko.

CADE. Kas vain, kuinka hän nyökkää, niinkuin aikoi sanoa: kyllä teille vielä näytän! Tahdon nähdä, istuuko hänen päänsä vakavammin seipään nokassa. Viekää pois, ja pää poikki!

SAY.

Sanokaa, mik' on suurin rikokseni?
Tavaraa pyysinkö vai kunniaa?
Mull' onko ryöstökultaa kirstut täynnä?
Mull' onko vaatteus kalliinnäköinen?
Ketä loukkasin, kun hengen vaaditte?
Käsiä näit' ei syytön veri tahraa,
Ja täss' ei rinnass' ole vilpin vikaa.
Oi, antakaa mun elää!

CADE. Sääliä minussa nuo sanat nostattaa; mutta tahdon sitä hillitä: hänen täytyy kuolla, jos ei muun vuoksi, niin siksi, että puhuu niin kauniisti henkensä puolesta. Pois viekää hänet; hänellä on paholainen kielen takana, hän ei puhu Jumalan nimessä. Kas niin, pois se mies, sanon minä, ja pää poikki heti paikalla! Ja sitten murtaukaa hänen vävynsä, James Cromerin, taloon ja lyökää häneltäkin pää poikki, ja tuokaa sitten molemmat tänne kahden seipään nenässä.

KAIKKI.

Se on tapahtuva.

SAY.

Maanmiehet, oi, jos rukouksillenne
Jumala ois niin kuuro kuin te itse,
Niin kuink' ois kuoltuanne sielun laita?
Siis leppykää, ja suokaa minun elää.

CADE.

Pois viekää hänet ja tehkää niinkuin teitä käskin.

(Lord Say viedään pois.)

Ylpein pääri valtakunnassa ei saa kantaa päätäkään hartioillaan, jos ei siitä maksa minulle veroa; ei yksikään tyttö saa naimisiin mennä, jos ei anna minulle piikuuttaan, ennenkuin muut sen saavat. Miesten tulee olla minun allani *in capite*; ja me säädämme ja käskemme, että heidän vaimonsa pitää olla niin vapaat, kuin sydän voi toivoa tai kieli voi kertoa.

DICK.

Mylord, milloin menemme Cheapsideen ja teemme jakoa pistimillämme?

CADE.

Heti paikalla.

KAIKKI.

Ihanaa, ihanaa!

(Kapinoitsijat palaavat, tuoden mukanaan lord Sayn ja hänen vävynsä päät.)

CADE. Mutta eikö tämä ole vielä ihanampaa? Pankaa heitä suutelemaan toisiaan; he pitivät eläessään niin paljon toisistaan. Erottakaa heidät taas, muuten neuvottelevat, miten antaisivat pois vielä useampia kaupunkeja Ranskassa. Soturit, jättäkää kaupungin ryöstäminen illaksi, sillä me tahdomme ratsastaa

katuja pitkin, nämä seipäät valtikkoina edellämme; ja joka kadun kulmassa tulee niiden suudella. — Mars matkaan!

(Menevät.)

Kahdeksas kohtaus.

Southwark.

(Sotamelskettä. Cade roistojoukkoineen tulee.)

CADE. Kalastaja-katua ylös! Pyhän Maunun kulmasta alas! Lyökää ja tappakaa! Heittäkää Thamesiin! — (Soitetaan keskusteluun ja sitten paluumatkalle.) Mitä melua kuulen? Uskaltaako kukaan soittaa keskusteluun tai paluumatkalle, kun minä olen käsenyt tappaa?

(Buckingham ja vanha Clifford tulevat sotajoukkoineen.)

BUCKINGHAM.

Täss' ovat ne, jotk' uskaltaa ja tahtoo
Sua häiritä. Siis tiedä, Cade: me tullaan
Kuninkaan lähetteinä kansalle,
Jot' olet sinä harhaan johtanut;
Ja armon julistamme jokaiselle,
Ken luopuu sinusta ja menee kotiin.

CLIFFORD.

No, kansalaiset, mitä? Suostutteko
Ja tartutteko armoon tarjottuun,
Vai roistojenko kera surmaan käynte?
Ken kuninkaan on mies ja armoon taipuu,
Se hattuansa heilutelkoon, huutain:
Jumala kuningasta varjelkoon!
Ken tätä vihaa sekä tämän isää,
Viidettä Henriikkiä, Ranskan vitsaa,
Asettaan puistakoon ja menköön matkaan.

KAIKKI.

Jumala kuningasta varjelkoon!

CADE. Mitä, Buckingham ja Clifford, oletteko te noin urheita poikia? — Ja te, halvat moukat, uskotteko te häntä? Tahdotteko välttämättä mennä hirteen, armo kaulassa? Siksikö miekkani on murtanut Lontoon portit, että te minut hylkäisitte Valkean-hirven luona Southwarkissa? Luulin, ettette koskaan heittäisi aseitanne, ennenkuin olisitte takaisin voittaneet vanhan vapautenne; mutta te olette kaikki raukkoja ja pelkureita ja mielellänne elätte aateliston orjuudessa. Taittakoot he vain selkänne taakoillaan, viekööt huoneet päanne päältä, raiskatkoot vaimonne ja tyttärenne teidän silmäinne edessä; mitä minuun tulee, niin minä nyt ponnistain vain yhden puolesta, ja niin — Jumalan kirous teitä kaikkia kohdatkoon!

KAIKKI.

Me seuraamme Cadea, me seuraamme Cadea.

CLIFFORD.

Cade hänkö Henrik viidennen on poika,
Kun kiljaisitte häntä seuraavanne?
Hän Ranskaan teidät johtaako ja tekee
Halvimmastakin herttuan ja kreivin?
Ah! Häll' ei kotia, ei pakopaikkaa;
Ja muu ei häntä elätä kuin saalis,
Jonk' ystäviltänne ja meiltä ryöstää.
Oi häpeää, jos, teidän kiistellessä,
Nuo voittamanne vauhkot ranskalaiset
Meritse saapuis teidät voittamaan!
Jo tässä kansais-sodassa ma heidät
Näen Lontoon kaduill' ylvästelevän,
Kiljaisten jokaiselle: *Villageois!*
Ei, ennen tuhat Cadea kaatukoon,
Kuin että Ranskan armoon taipuisitte!

Pois Ranskaan, voittamaan min menetitte!
Englannin kotiranta säästäkää!
Rahaa on Henrikillä, teillä voimaa;
Jumal' on apumme, ja voitto varma.

KAIKKI.

Eläköön Clifford! Eläköön! Me seuraamme kuningasta ja Cliffordia.

CADE. Voiko höyhentäkään niin herkästi sinne ja tänne puhaltaa kuin tuota joukkoa? Henrik viidennen nimi vetää heidät senkin satoihin onnettomuuksiin ja panee heidät jättämään minut pulaan. Näen jo, kuinka lyövät päänsä yhteen hyökätäkseen minun kimppuuni. Miekkani minulle tietä raivatkoon, sillä tänne ei auta jäädä. — Helvetin ja perkeleitten uhallakin hyökkään suoraa päätä teidän lävitsenne; ja taivas ja kunnia olkoot todistajani, ettei rohkeuden puute minussa, vaan ainoastaan seuralaisteni halpa ja häpeällinen petos ajaa minut kypälämäkeen.

(Menee.)

BUCKINGHAM.

Pakoonko lähti? Takaa ajakaa!
Ken hänen päänsä kuninkaalle tuo,
Se tuhat kruunua saa vaivastansa.

(Muutamat joukosta menevät.)

Soturit, tulkaa; mietin, millä keinoin
Kuninkaan kanssa teidät sovitan.

(Menevät.)

Yhdeksäs kohta.

Kenilworthin linna.

(Torventoituksia, Kuningas Henrik, kuningatar Margareeta
ja Somerset tulevat linnan terassille.)

KUNINGAS HENRIK.

Maan päällä liekö kuningasta toista,
Joll' iloa ois vähemmän kuin mulla?
Kehdosta tuskin kömpyröin, kun tulin
Yhdeksän-kuisena jo kuninkaaksi.
Niin kruunua ei halua alamainen,
Kuin minä alamaisen tilaa halaan.

(Buckingham ja Clifford tulevat.)

BUCKINGHAM.

Kuningas, terve! Ilon sanomia!

KUNINGAS HENRIK.

Cade petturiko vangittu? Vai onko
Paennut ko'otakseen lisää voimaa?

(Alhaalle ilmestyy joukko Caden seuralaisia, nuora kaulassa.)

CLIFFORD.

Hän pakeni, ja joukkons' antautui;
Nyt, naru kaulass', odottavat nöyräst'
Elon tai kuolon tuomiota teiltä.

KUNINGAS HENRIK.

Oi, taivas, porttis avaa ikuiset
Ja ota vastaan ylistys ja kiitos! —
Henkenne tänään lunastitte, miehet,
Ja osoititte, kuinka maatanne
Ja kuningastanne te rakastatte.
Pysykää siinä kunnan mieless' yhä,
Ja Henrik, vaikka onkin onneton,

Ei koskaan ole armoton, se varma.
Näin kiitoksen ja armon teille suoden,
Nyt päästän teidät kunkin maallensa.

KAIKKI.

Jumala kuningasta varjelkoon!

(Sanansaattaja tulee.)

SANANSAATTAJA.

Kuningas, saanko luvan kertoa,
Ett' äsken York on tullut Irlannista.
Mukanaan valtava ja suuri joukko
On kernejä ja gallowglasseja,[13]
Ja uljaassa nyt marssiss' astuu tänne,
Julistain kaikkialla, että hällä
Vain mielessä on luotas karkoittaa
Somerset, jota sanoo petturiksi.

KUNINGAS HENRIK.

Näin Caden välillä ja Yorkin värjyn
Kuin laiva, joka, vältettyään myrskyn,
Tyynessä joutuu merirosvoihin käsiin.
Cade joukkoineen on tuskin pakoon lyöty,
Kun York jo asestuu hänt' auttaakseen. —
Buckingham hyvä, mene häntä vastaan
Ja kysy, miksi aseiss' on, ja sano
Ett' Edmund-herttuan laitan Toweriin; —
Ja, Somerset, sua siellä säilytän,
Siks kunnes joukkons' on hän hajoittanut.

SOMERSET.

Kuningas hyvä,
Ma omin ehdoin menen vankeuteen
Tai kuolemaan, jos maani etu vaatii.

KUNINGAS HENRIK.

Mut muista, että tylästi et haasta:
Kopea on hän, kovaa kielt' ei siedä.

BUCKINGHAM.

Tahtonne teen; ja toivon että kääntyy
Hyväksi kaikki.

KUNINGAS HENRIK.

Tule, puolisoni;

Paremmiin hallitsemaan oppikaamme;
Viel' Englanti mun hallintaani kiroo.

(Menevät.)

Kymmenes kohtaus.

Kent. Idenin puisto.

(Cade tulee.)

CADE. Riivatun kunnianhimo! Riivattu minä itse, kun kannan miekkaa, ja kuitenkin olen kuolla nälkään! Kokonaista viisi päivää olen piillyt näissä metsissä, enkä tohdi täältä ulos kurkistaakaan, sillä koko maa minua väijyy. Mutta nyt olen niin nälissäni, että, vaikka saisin tuhat vuotta elämän vuokra-aikaa, en voisi enää kestää kauempaa. Sen vuoksi olen kiivennyt muurin yli tähän puutarhaan nähdäkseni, voinko syödä ruohoa tai poimia muutteesta vähän kypäräkaalia, joka ei ole hullumpaa vatsanjäähdykettä tässä kuumuudessa. Luulenpa, että se kypärä-sana on tehty aivan minua varten; monta kertaa olisi tappara halkaissut kallonni, jos ei olisi minulla kypärää ollut; ja monta kertaa, kun olen vahvasta marssista saanut palavan, olen juonut siitä niinkuin halstoopinpullosta; ja nyt se sana kypärä saa käydä ruoan verosta.

(Iden tulee palvelijoilleen.)

IDEN.

Oi, kuka tahtois hovin humuss' elää,
Maan tyyntä rauhaa kun saa nauttia?
Tää pieni maa, jonk' isältäni perin,
Kuningaskunnan arvoinen on mulle.
En tahdo nousta muiden häviöstä,
En koota kultaa, tiesi millä keinoin;
Ma tyydyn, kun saan elantoni vain,
Ja kerjäläist' en työnnä oveltain.

CADE. Tuossa tulee kartanon herra ja ottaa minut kiinni maankuljeksijana, kun olen luvatta tullut hänen tiluksilleen. — Haa, konna, sinä tahdot pettää minut ja saada tuhat kruunua kuninkaalta, kun viet hänelle minun pääni! Mutta minäpä opetan sinua syömään rautaa niinkuin kamelikurki, ja nielemään miekkani niinkuin suuren nuppineulan, ennenkuin tästä eriämme.

IDEN.

Haa, raaka mies, ken lietkin! En sua tunne;
Kuin siis sun pettäisin! Siin' eikö kyllä,
Ett' omaan puistooni sa tunkeut
Ja niinkuin rosvo mua ryöstää tahdot,
Kavuten varkain yli muurini?
Ja herjasanoinko mua vielä uhmaat?

CADE. Sua uhmaanko? Niin, sen teen, kautta parhaimman veren, mitä ikänä on juoksutettu; nykäisenpä vielä sua parrastakin. Katso tarkasti minuun: en ole viiteen päivään einettäköön haukannut, ja kuitenkin, tule sinä vain viiden miehesi kanssa, ja jos en teitä kaikkia nutista hengen pisarattomiksi, niin rukoilen Jumalaa, etten koskaan enää ruohoa söisi.

IDEN.

Niin kauan kuin on pystyss' Englanti,
Ei sanota, ett' Aleksander Iden,
'sqvire Kentistä, on nälkäsuolen kanssa
Ruvennut epätasaan tappeluun.
Silmääni vastaan pane siirosilmäs,
Niin näet, mun säikytkö katseellasi;
Vastakkain raajat, niin näet heikkoutesi.
Tään nyrkin suhteen kätes on vain sormi;
Vain tikku sääres tätä rankaa vastaan;
Mun jalkani sun koko voimas voittaa;
Kun ilmaan nostan käsivarteni,
Niin hautas on jo maahan kaivettuna.
Sanaasi pöyhkään sanaa antamatta
Tää miekka puhukoon mit' ei voi kieli.

CADE. Kautta miehuuteni, muhkein miekkailija, mistä ikänäni olen kuullut! — Rauta, jos nyt teräsi pettää eikä tuota jyrkäväluisia kolhoa survo pelkiksi lihaviipaleiksi, ennenkuin taasen tupessasi lepää, niin rukoilen polvillani Jupiteria, että muuttuisit hevosenkenkänaulaksi. (Taistelevat. Cade kaatuu.) Oi, olen mennyt mies! Nälkä, eikä mikään muu, on minut tappanut. Tulkoon vaikka kymmenen tuhatta perkelettä kimppuuni, niin, kun vain saan nuo kymmenen hukkaan mennyttä ateriaa korvatuksi, käyn niitä kaikkia vastaan! — Lakastu, puisto, ja ole tästä lähtien hautauspaikkana kaikille, jotka tässä talossa asuvat, siksi että Caden voittamaton sielu täältä pakoon lensi.

IDEN.

Cadenko, julkipetturinko tapoin?
Sun, miekka, tästä työstä pyhitän
Ja haudalleni panetan, kun kuolen.
Kärjestäs tuot' ei verta pois saa pestä,
Vaan se sua peittäköön kuin airutkaapu,
Julistain isäntäsi kunniaa.

CADE. Hyvästi, Iden, ja ole ylpeä voitostasi. Vie terveiseni Kentiin ja sano, että se on menettänyt parhaimman miehensä, ja kehoita koko maailmaa rupeamaan pelkuriksi; sillä minut, joka en koskaan mitään pelännyt, on voittanut nälkä, eikä miehuus.

(Kuolee.)

IDEN.

Teet mulle vääryyttä, sen tietää taivas.
Katala, kuole, sinä, maasi kirous!
Ja niinkuin ruumiisees tuon miekan työnnän,
Niin sielus työntäisin ma helvettiin.
Päistikkaa sinut kantapäistä kiskon
Pois tunkiolle, jossa hautas olkoon;
Siell' inhottavan pääsi katkaisen,
Ja vien sen riemusaatoin kuninkaalle,
Mut ruumiis heitän korpin ruoaksi.

(Menee palvelijoihin, kiskoen perässään ruumista.)

VIIDES NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohtaus.

Tasanko Dartfordin ja Blackheathin välillä.

(Toisella sivulla kuninkaan leiri. Toiselta sivulta tulee
York liehuvin lipuin ja helisevin soitoin; hänen sotavoimansa
näkyvät etäältä.)

YORK.

Näin Irlannista tulee York ja vaatii
Nyt oikeuttaan ja kruunun riistää heikon
Henrikin päästä. Kellot, ääneen soikaa!
Kirkkaasti, ilotulet, leimutkaa
Laillista kuningasta tervehtien!
Ah, *sancta majestas*, kuink' olit kallis!
Se totelkoon, ken hallita ei osaa;
Käsi tää vain kultaa pitämään on luotu;
En sanoilleni täyttä pontta saa,
Jos sit' ei valtikka tai miekka anna.
Totta kuin elän, tahdon valtikan,
Jonk' ympärille Ranskan liljat käärin.

(Buckingham tulee.)

Ken tulee? Buckingham, mua häiritsemään?
Kuninkaan luota varmaan? Teeskelkäämme!

BUCKINGHAM.

Jos hyvää aiot, York, niin tervetullut.

YORK.

Buckingham, tervehdykses otan vastaan.
Tuletko käskystä, vai muuten vain?

BUCKINGHAM.

Henrikin, majesteetin, käskystä
Kysymään, mitä rauhass' aseet tietää?
Miks sinä, alamainen niinkuin minä,
Ja vastoin pyhää uskollisuusvalaa,
Keräsit omin päin noin suuren joukon,
Ja hovin eteen näin sen tuoda tohdit?

YORK (syrjään).

Voin tuskin puhua, niin kiehuu sappi.
Piin voisin pirstata ja vuoren murtaa,
Niin halvat sanat nuo mua suututtaa.
Kuin Ajax Telamonius nyt voisin

Vihani purkaa lampaisiin ja härkiin.
Suursukuisempi olen kuningasta,
Ja mieleltäkin kuninkaallisempi;
Mut nöyrtyä mun täytyy, kunnes Henrik
On heikennyt ja minä voimistunut. —
Oi, Buckingham, ma pyydän, anteeks suo,
Odottaa sait näin kauan vastausta:
Mun sieluani vaivaa raskas synkkyys.
Syy, miksi sotajoukon toin, on se,
Ett' aioin ylvän Somersetin poistaa,
Jost' uhkaa maalle on ja kuninkaalle.

BUCKINGHAM.

Se liioin rohkea on teko sulta;
Mut jos ei muuta mieltä hankkeillas,
Niin täyttänyt on Henrik vaatimukses:
Jo Toweriss' on herttua Somerset.

YORK.

Sano kunniasi kautta: vankinako?

BUCKINGHAM.

Niin, kunniani kautta: vankina.

YORK.

Siis joukkoni ma päästän, Buckingham. —
Soturit, kiitos teille; kotiin menkää;
Huomenna tulkaa Yrjön kedolle,
Niin saatte palkkanne ja mitä mieli. —
Jos valtiaani, hurskas Henrik, vaatii
Uskollisuus- ja alamaisuus-pantiks
Vanhimman poikani — tai kaikki pojat, —
Niin annan ne niin mielisti kuin elän.
Maat, ratsut, aseet, tavarat, niin, kaikki
Hän ottakoon, jos Somerset vain kuolee.

BUCKINGHAM.

York, kiitän tuota nöyrää alttiuttas.
Nyt kahden käymme telttaan kuninkaan.

(Kuningas Henrik tulee seuralaisineen.)

KUNINGAS HENRIK.

Buckingham, eikö pahaa aio York,
Kun hänen kanssaan noin käyt käsityksin?

BUCKINGHAM.

Kaikessa alamaisen nöyryydessä
York itse kuninkaalleen esiintyy.

KUNINGAS HENRIK.

Mut miksi sotavoima tuo?

YORK.

Sill' aioin

Somerset-petturin ma karkoittaa
Ja kaataa ilki-kavaltajan, Caden,
Jok' onkin, kuulemma, jo kukistettu.

(Iden tulee, kantaen Caden päätä.)

IDEN.

Näin alhainen ja halpa-arvoinen
Jos lähestyä tohtii kuningasta,
Niin tässä olis kavaltajan pää,
Pää Caden, jonka taistelussa tapoin.

KUNINGAS HENRIK.

Cadenko pää? — Vanhurskas olet, Luoja!
Mun nähdä suo sen kasvot kuolleena,
Jok' elävänä niin mua tuskautti.
Sinäkö hänet tapoit, ystävä?

IDEN.

Niin, armollinen majesteetti, minä.

KUNINGAS HENRIK.

Mikä on nimesi ja mikä säätys?

IDEN. Aleksander Iden on mun nimeni, 'sqvire Kentistä, ja köyhä alamainen.

BUCKINGHAM.

Ois kohtuullista, jos niin suvaitsette,
Teostaan lyödä hänet ritariksi.

KUNINGAS HENRIK.

Polvistu, Iden! (Iden polvistuu.)

Ritarina nouse!

Tuhannen markkaa palkinnoksi saat
Ja seurueeseemme sun kutsumme.

IDEN.

Tään armolahjan Iden ansaitkoon,
Ja kuolkoon, jos hän uskottomaks nähdään!

KUNINGAS HENRIK.

Kas, Buckingham:

Somerset ja kuningatar. Sano, että
Hän oiti hänet kätkee Yorkilta.

(Kuningatar Margareeta ja Somerset tulevat.)

KUNINGATAR MARGAREETA.

Sadalta Yorkilt' ei hän päättään peitä,
Vaan katsoo häntä rohkeasti silmiin.

YORK.

Haa! Mitä? Somersetko vapaana?
York, vihdoin ajatukses päästä valtaan
Ja kieles saata sointuun mieles kanssa!
Tuon näköäkö pitää minun sietää? —
Miks sanas söit, sa viekas kuningas,
Kun tiedät, ett' en loukkausta kärsi?
Kuningas, sanoin; kuningas et ole:
Et kelpaa hallitsemaan joukkoja,
Kun petturia hallita et tohdi;
Sun pääs ei kruunuun sovellu; sun kätes
On luotu pyhiinvaeltajan sauvaa,
Ei valtavaltikkata kantamaan.
Tuon kullan tulee kiertää tätä otsaa,
Jonk' uhkaus ja hymy vuorotellen
Surmaa ja auttaa, kuin Akhilleen peitsi.[14]
Tää käsi kannattaa voi valtikkaa
Ja arvoon, voimaan nostaa lain. — Pois tieltä!
Kautt' taivaan, sin' et hallita saa miestä,
Min taivas sulle haltijaks on luonut.

SOMERSET.

Pääkavaltaja! — Vangitsen sun, York,
Kuninkaan, maan ja kruunun petturina.
Katala, polvistu, ja anteeks ano!

YORK.

Minäkö? Mitä? Kysyn ensin noilta,
Mun sallivatko kelleen polvistua. —
Mies, kutsu poikani, he mua taatkoot.

(Muudan seuralainen menee.)

Ennenkuin sallivat mun tyrmään mennä,
He lunnakseni miekkans' antavat.

KUNINGATAR MARGAREETA.
Heti Clifford kutsukaa; hän todistakoon,
Nuo Yorkin äpärätkö kelpaavat
Isänsä, kavaltajan, takaukseksi.

(Buckingham menee.)

YORK.
Sa, veren saastuttama napolitar!
Napolin hylky, maamme verivitsa!
Sua suurisukuisemmat Yorkin pojat
Isäänsä taata voivat; surma niille,
Jotk' aikoo moisen takuun evätä!

(Edward ja Richard Plantagenet tulevat sotajoukkoineen toiselta puolelta; toiselta tulevat
vanha Clifford ja hänen poikansa, hekin sotajoukkoineen.)

Tuoss' ovat! Puoltaan pitävät, sen takaan.

KUNINGATAR MARGAREETA.
Ja tuoss' on Clifford; hän sen takuun polkee.

CLIFFORD (polvistuen).
Menestys, onni majesteetille!

YORK.
Sua kiitän, Clifford! Kerro, mitä uutta?
Meit' älä vihan katsein säikyttele;
Me olemme sun valtiaasi, Clifford;
Taas polvistu, niin erhees tuon saat anteeks.

CLIFFORD.
Tää herrani on, York; en erehdy;
Mut sinä erehdyt, kun moista luulet.
Pois hourulaan! — Mies onko mieletön?

KUNINGAS HENRIK.
On, Clifford; vallanhimon hulluudessa
On noussut vastustamaan kuningastaan.

CLIFFORD.
Hän petturi on; Toweriin hänet viekää.
Ja kapinoitsijalta poikki pää!

KUNINGATAR MARGAREETA.
Hän vanki on, mut totella ei tahdo:
Poikansa häntä takaavat, hän sanoo.

YORK.
Niin, eikö totta, pojat?

EDWARD.
Kyll' isä, jos vain meidän sana pystyy.

RICHARD.
Ja jos ei sana, kyllä miekka pystyy.

CLIFFORD.
Haa, noita kavaltaja-pentuja!

YORK.
Noin sano kuvastas, kun peiliin katsot.
Min' olen herras; sinä kavaltaja. —
Ajakaa tänne karhuparini,[15]

Niin, kun vain kahleitaan he ravistavat,
Nuo luihut häntärakit säikkyvät:
Salisbury ja Warwick tänne kutsukaa.

(Rummun pärrytystä. Warwick ja Salisbury tulevat sotaväkineen.)

CLIFFORD.

Nuo sinun karhusiko? Usutamme
Nuo karhus hengiltä, ja kahleillaan
Sidomme itse karhunkaitsijan,
Jos tohdit heidät härnäpaaluun tuoda.

RICHARD.

Vihainen, ärjäs koira kääntyy päin
Ja puraisee, jos sitä pidätetään;
Mut jos vain joutuu karhun kypäliin,
Niin, häntä jalkain välissä, se kiljuu;
Ja samaa koiran virkaa tekin teette,
Warwickin kanssa voitteluun jos käytte.

CLIFFORD.

Pois äkä-möhkä, tönkkä kuvaton,
Joll' yhtä kiero sielu on kuin muoto!

YORK.

Me teille vielä kuumat laitamme.

CLIFFORD.

Varokaa, ett'ette vain itse pala.

KUNINGAS HENRIK.

Mitä, Warwick? Eikö polves enää taivu?
Häpeä, Salisbury, valkohiuksiasi,
Kun hurjaa poikaas, hullu, väärään johdat!
Haudanko partaall'irstailijaa matkit
Ja silmälaseill' etsit surua?
Oi, miss' on kuuliaisuus, uskollisuus?
Jos pois ne karkoitetaan lumipäästä,
Niin missä suojaa saavat päällä maan? —
Aiotko haudast' esiin kaivaa sodan
Ja verin ryöttää kunnan vanhuutes?
Miks ikää sull' on, eikä älyä?
Tai jos sit' on, miks sitä väärin käytät?
Häpeä! Nöyräst' alistukoon polves,
Mi vanhuuttaan jo hautaan käyristyy.

SALISBURY.

Kuningas, tyystin olen harkinnut
Tään suurisynnyn herttuan vaatimusta,
Ja tunnon mukaan katson, ett' on hän
Englannin kruunun tosi-perillinen.

KUNINGAS HENRIK.

Mut teithän uskollisuus-valan mulle.

SALISBURY.

Sen tein.

KUNINGAS HENRIK.

Valasi voitko taivaan nähden purkaa?

SALISBURY.

On synti suuri syntiin vanna,
Mut synti suurempi on syntisessä
Pysyä valassaan. Ei kellään pakko,
Ei juhlallisen valan nojallakaan,
Harjoittaa murhaa, ryöstää lähimmäistään,
Väkisin puhtaalt' immelt' ottaa piikuus,

Perintö riistää isättömältä
Ja sortaa lesken peri-oikeutta,
Jos muut' ei syytä ole vääryyteen,
Kuin ett' on juhlallisen valan tehnyt.

KUNINGATAR MARGAREETA.
Ei viekas vilppi kaipaa verukkeita.

KUNINGAS HENRIK.
Buckingham tänne! Asestukoon heti.

YORK.
Buckingham tuo, ja kaikki ystäväskin;
Min' aion kruunun voittaa taikka kuolla.

CLIFFORD.
Jäljemmän takaan, jos ei unet petä.

WARWICK.
Pois mene maata, lisää uneksimaan,
Niin säästyt taistelujen myrskyiltä.

CLIFFORD.
Min' aion kestää myrskyn ankaramman,
Kuin minkä sinä tänään nostaa voit;
Sen kirjoittaa ma aion kypärääsi,
Jos vain sun sukumerkistäsi tunnen.

WARWICK.
Kautt' isän kilven, Nevil-suvun merkin,
Tuon ryhmypaaluun lyödyn pystykarhun!
Ylhäällä tänään kannan kypäräni,
Kuin vuoren kukkulalla setripuu
Uhalli myrskyn kantaa lehvästönsä,
Ja sun jo säikyttää sen pelkkä näky.

CLIFFORD.
Ja kypärästäs minä karhun riistan
Ja ilkkuen sen jalan' alle poljen
Uhalli itse karhunkaitsijan.

NUORI CLIFFORD.
Aseisiin siis, sa isä voitokas!
Kapinamiehet joukkioineen kuolkoot!

RICHARD.
Hyi! Hiljaa! Hyi! Noin tyly olla voit,
Kun tänään Kristuksen kanss' atrioit!

NUORI CLIFFORD.
Kuvaton rujo! Sin' et tiedä, missä.

RICHARD.
No, jos et taivaassa, niin helvetissä.

(Menevät eri taholle.)

Toinen kohtaus.

Sanct Albans.

(Sotamelskettä. Hyökkäyksiä. Warwick tulee.)

WARWICK.
Hoi, Clifford Cumberland, sua Warwick kutsuu!
Ja jos et piillä aio karhulta,
Niin nyt, — kun ärjäs häikkätorvi raikuu
Ja surmattujen huudot ilman täyttää, —

Nyt tule, Clifford, taisteluun sua vaadin!
Sa, ylvä pohjolainen, Cumberland,
Sorrokseen huudan ääneni sun tähtes.

(York tulee.)

Mitä näen, jalo loordi? Jalkaisinko?

YORK.

Tuo turkka Clifford tappoi multa ratsun,
Mut samalla ma maksoin mitalla,
Ja uljaan lempihevosen laitoin
Varisten ruoaksi ja korppien.

(Clifford tulee.)

WARWICK.

Nyt toisen on tai toisen hetki tullut.

YORK.

Seis, Warwick! Toinen otus valikoi!
Min' ajan tätä valtaeläint' itse.

WARWICK.

Niin oikein, York: sa kruunust' ottelet. —
Niin totta onnea kuin toivon, Clifford,
Niin tuskaist' on sua käsistäni päästää.

(Menee.)

CLIFFORD.

Miks minuun katsot, York? Mit' aikaillet?

YORK.

Sun rakastuisin reimaan ryhtiisi,
Jos sin' et verivihollinen oisi.

CLIFFORD.

Kiitosta sunkin miehuutesi saisi,
Jos sit' et käyttäis halpaan petokseen.

YORK.

Se miekkaas vastaan nyt mua auttakoon,
Niin totta kuin on oikeus sen puolla!

CLIFFORD.

Täss' alttiiks panen sielun sekä ruumiin.

YORK.

Kamala panos! Ole valmis siis!

CLIFFORD. *La fin couronne les oeuvres.*

(Taistelevat. Clifford kaatuu ja kuolee.)

YORK.

Näin sota rauhan toi: nyt pois on tarmo.
Sielulles rauhan suokoon taivaan armo!

(Menee.)

(Nuori Clifford tulee.)

NUORI CLIFFORD.

Tuho ja häpeä! Pois kaikki kaikkoo.
Sekasorron pelko tuo, ja sekasorto
Se haavoittaa, kun pitäisi sen auttaa.
Oi, sota, sinä hornan sikiö,
Jot' aseensa taivaan viha käyttää,
Nyt koston tulikekäleitä viskaa

Poviiimme jäisiin! — Kukaan ei saa väistää:
Ken oikea on soturi, ei helli
Se itseään, ja itseään ken hellii,
Se luonnostaan ei saa, vaan sattumalta
Urohon nimen. —

(Huomaa isänsä ruumiin.)

Sorru, inha mailma!
Viimeisen päivän lieska ennen aikaans'
Yhdeksi sulattakoon maan ja taivaan!
Nyt mailman tuomiotorven räikkä soikoon,
Ja heikot pikku-äänät vaietkoot! —
Oi, kallis isä, osasiko oli
Menettää rauhaan nuoruutes, ja sitten,
Vanhuuden hopeoihin puettuna
Ja kunnian ja levon päivinäsi,
Noin kuolla hurjaan taisteluun? — Tuo näky
Kivettä sydämmeni; kivist' olkoon,
Niin kauan kuin se mun on! York hän meidän
Ei säästä vanhuksia; minäkään siis
En heidän lapsiansa; immen kyynel
On mulle samaa mitä kaste lieskaan;
Ja kauneus, josta leppyty tyrannitkin,
Vihani liekkiin öljyä vain kaataa.
Täst'edes säälistä en tietää tahdo;
Jos lapsen kohtaan Yorkin suvusta,
Niin useammiks kappaleiks sen silvon
Kuin Absyrtuksen hurja Medea.
Mainetta tahdon niittää julmuudella.
Sa, uusi pirsta vanhan Clifford-suvun,

(Nostaa maasta ruumiin.)

Niin kuin Aeneas vanhaa Anchisesta,
Sua minä miehen-harteillani kannan.
Mut taakkaa elävää Aeneas kantoi.
Ei vain niin raskasta kuin tämä tuska.

(Menee.)

(Richard Plantagenet ja Somerset tulevat taistellen;
Somerset kaatuu.)

RICHARD.

Niin, makaa sinä siinä! —
Nyt kurjan olutkrouvin kilven alla,
"Albansin pyhän linnan", Somerset
On tehnyt velhon kuuluks kuolemallaan.
Äl' uuvu, miekka! Papit palvokoot
Vihamiehen eestä; prinssit tappakoot!

(Menee.)

(Sotamelskettä. Hyökkäyksiä. Kuningas Henrik,
kuningatar Margareeta y.m. tekevät pakoa.)

KUNINGATAR MARGAREETA.

Pois! Miksi aikaillet? Hyi! Häpeää!

KUNINGAS HENRIK.

Ken taivaan tahdon välttää? Tänne jää.

KUNINGATAR MARGAREETA.

Mik' olet mies? Et taistele, et väisty.
Nyt miehuutt', älyä ja puolustusta
On väistyä ja turvaa etsiä
Miten vain voi, ja varmin tie on pako.

(Sodan hälinää kuuluu kaukaa.)

Jos teidät vangitaan, niin onni kaikki
On meiltä mennyt; mut jos pakoon päästään —
Ja päästään, jos ei aikailla — niin lähell'
On Lontoo, missä teill' on ystäviä;
Ja siellä tämä meidän onnen rikko
Piinkin korjataan.

(Nuori Clifford tulee.)

NUORI CLIFFORD.

Jos sieluni

Ei turmaa vastaist' aavistais, niin ennen
Jumalaa herjaisin, kuin pakoon teitä
Ma käskisin. Mut paeta nyt täytyy:
Parantumaton valtaa hämmennys
Nyt koko meidän puolueemme mielen.
Pois joutuin siis! Se päivä kerran koittaa,
Kun mekin vielä saamme heidät voittaa.
Pois, kuninkaani, pois!

(Menevät.)

Kolmas kohtaus.

Tasanko lähellä Sanct Albansia.

(Sotamelskettä ja peräytymistä. Torventoitauksia; sen jälkeen tulevat York, Richard Plantagenet, Warwick ja sotamiehiä liehuvin lipuin ja helisevin soitoin.)

YORK.

Tietääkö kukaan Salisburystä mitä?
Se talvileijona ei raivoissaan
Ikäänsä muista eikä ajan taakkaa,
Vaan niinkuin kukkea ja reipas sulho
Hädässä nuortuu vain. Tää ilon päivä
Ei iloks ole, turhaan koko voitto,
Jos Salisbury on mennyt.

RICHARD.

Jalo isä,

Kolmasti autoin häntä ratsun selkään,
Kolmasti suojasin ja kolmasti
Talutin pois ja vaadin syrjään jäämään:
Mut aina, missä vaara, siellä hänkin;
Ja niinkuin mökiss' uljaat seinäverhot,
Niin tuossa ruumisrähjäss' oli tahto.
Mut tuossa, kas, se jalo mies jo tulee.

(Salisbury tulee.)

SALISBURY.

Hyvin tänään sodit, kautta miekkani!
Niin, totta, kaikki teimme. — Kiitos, Richard!
Kuin kauan elää saan, sen tietää Herra;
Mut Hän sen salli, että surman uhkan
Kolmasti minusta sa tänään torjuit. —
Omaamme vielä emme omaa, loordit;
Ei vihollisen pako vielä riitä;
Mokomat vastustajat pian tointuu.

YORK.

Niin, varmintä on ajaa heitä takaa.
Kuningas paennut on Lontooseen
Ja kokoon kutsuu kohta parlamentin.
Siis ajoon, ennenkuin on käsky valmis! —

Lord Warwick, lähdetäänkö perässä?

WARWICK.

Perässä? Ei, vaan edellä, jos voidaan,
Tää suur' on päivä, loordit, jumal'auta!
Albansin tappelu, min voitti York,
On mainittava kautta vuosisatain. —
Hoi, torvet soimaan! — Lontooseen nyt vainen!
Ja tulkoon moni päivä tämänlainen!

(Menevät.)

SELITYKSIÄ:

[1] *Kuin sydämmehen Calydonin prinssin* j.n.e. Calydonin prinssin, Meleagerin, elämä riippui kekäleestä, jota hänen äitinsä Althaea säilytti. Kostoksi siitä, että Meleager oli tappanut hänen veljensä, heitti hän sen tuleen, ja Meleager kuoli suurissa tuskissa.

[2] *Viel' elää herttua, Henrik, kukistajas*. Tämän ennustuksen kaksimielisyys on tahallinen.

[3] *Sauva, jonka päässä on hiekkapussi*. Ritarit ja ylimykset suorittivat kaksintaistelunsa peitsellä ja miekalla, mutta alhaiso yllä mainitulla aseella.

[4] *Charneco*, makea, espanjalainen viini.

[5] *Kuin hurja maurilainen tanssija*. Maurilaistanssi, jota tanssittiin pääsiäis- ja helluntaipyhinä ja erittäinkin kevätjuhliissa, oli Espanjasta tuotu Englantiin.

[6] *Pilkoittaa pilven piilost' aurinkomme*. Edward III:n vaakunassa oli aurinko, jota pilvet puoliksi peittivät.

[7] *Bargulus*. Illyrialainen merirosvo, josta Cicero puhuu.

[8] *Kaikki valtakunnassa tulee olla yhteistä*. Kommunistisia oppeja saarnattiin Englannissa jo kuningas Richard III:n aikana.

[9] *Lontoon-kivi*. Luultavasti jokin vanha kivinen muistopatsas Lontoossa.

[10] *Pankaa Lontoon silta palamaan*. Lontoon silta oli siihen aikaan puusta.

[11] *Savoija* oli entinen kuninkaallinen linna Thamesin rannalla, jonka Savoijan kreivi Pietari rakensi v. 1245.

[12] *Paistettu juusto* oli walesiläisten mieliruoka.

[13] *Kernit ja gallowglassit* olivat irlantilaista jalkaväkeä, joista edelliset käyttivät tapparaa, jälkimmäiset miekkaa.

[14] *Surmaa ja auttaa kuin Akhilleen peitsi*. Akhilles, kun oli kuolettavasti haavoittanut mysalaisen kuninkaan Telephoksen, paransi tämän jälleen raudanlastuilla.

[15] *Ajakaa tänne karhuparini*. Nevillen, Warwickin kreivien, vaakunana oli karhu, ryhmyiseen paaluun kytkettyinä.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KUNINGAS HENRIK KUODES II ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook,

except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the

copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by

sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.